

broj 20

Avgust 2006

GNUzilla

Firefox Ekstenzije

Blag GNU/Linux

DPKG

Flock Web Browser

...

The GIMP 2.4

Razvojna verzija

GNU FDL
FREE DOC
LICENCE

Copyleft 2006. GNUzilla

Sadržaj

GNUzilla – avgust 2006

Sadržaj.....	2
Uvodna reč.....	3
Vesti.....	4

Distribucije

Distroflash.....	6
Distrowatch.....	8
Blag Blag Blag.....	9

Softver

The GIMP 2.4.....	13
Avidemux2.....	17
Flock Web Browser.....	24

Radionica

DPKG.....	27
Firefox ekstenzije i mnogo više.....	28
ENCFS i FUSE.....	31

Sloboda

Linus i GPL v. 3.....	33
Društveni značaj slobodnog softvera.....	34
GNU Free Documentation License.....	36

GNUzilla

Magazin za popularizaciju Slobodnog softvera, GNU, Linux i *BSD operativnih sistema

Kolegijum:

Ivan Jelić
Ivan Čukić
Marko Milenović
Petar Živanić
Aleksandar Urošević

Saradnici:

Slađan Milošević
Rade Jovičić
Mladen Mirilović
Saša Buklijaš

Tehnička obrada i dizajn:

Ivan Čukić

Lektura:

Maja Tomić

Priredivač:

Mreža za Slobodan Softver – FSN
<http://www.fsnserbia.org>

URL adresa:

<http://www.gnuzilla.info>

Kontakt adresa:

gnuzilla.kontakt@gmail.com

IRC kontakt:

#gnuzilla na irc.freenode.org

Copyright © 2006 Free Software Network – FSN.

Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document under the terms of the GNU Free Documentation License, Version 1.2 or any later version published by the Free Software Foundation; with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts. A copy of the license is included in the section entitled "GNU Free Documentation License".

Piše: **Ivan Jelić**

Uvodna reč

Sve nas je više

AKCIJA, U KOJU JE EKIPA GNUZILLE KRENULA SREDINOM PROŠLOG MESECA, DOBRIM DELOM URODILA JE PLODOM.

Jedan od najvećih problema koji smo imali, i koji nas je pratio tokom prethodnih 19 brojeva, bila je gramatička ispravnost tekstova. No, stvari kreću na bolje...

Ovaj broj GNUzille definitivno pokazuje da ipak ima nade i da vredi ulagati napore ka daljem stvaranju zdrave i produktivne FLOSS zajednice kod nas. Poziv koji smo na sva zvona oglasili, a ticao se pomoći zajednice u radu na časopisu, imao je efekta obezbeđujući nam itekako potrebnu pomoć.

Iako smo kao ekipa vrlo zahvalni novim saradnicima na pokazanom entuzijazmu, lično bih izdvojio, a siguran sam da nikome neće da smeta, našu novu lektorku. Maja nam se javila sa željom da se uključi u rad na GNUzilli i broj koji vidite pred sobom, kompletno je prošao kroz ruke najboljeg rookie-a koga je GNUzilla ikada imala.

Nadamo se da će još puno brojeva da bude jezički korektno kao što je ovaj.

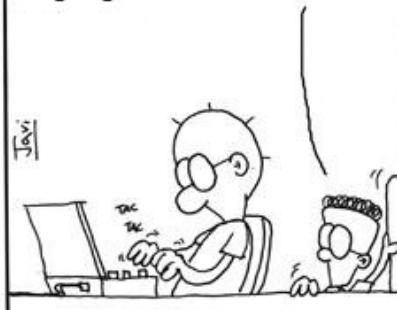
Neću da propustim priliku da pomenem i to da smo dobili saradnika iz Hrvatske, kome ovom prilikom želimo najtopliju dobrodošlicu. Pozdrav Saši uz želje da naša saradnja potraje.

Još jednom pozivamo sve čitaoce GNUzille da nam se pridruže i svojom aktivnošću GNUzillu učine još boljom. GNUzilla je zajednica i većom angažovanosti svakog njenog člana, postaće jača.

Ovaj broj donosi nov i zanimljiv materijal, a u narednom periodu zgušnućemo više redove kako bi sledeći PDF bio još kvalitetniji. Uživajte!

**Pa... jesli se odlučio šta
ćeš da instaliraš na
laptop? Vim ili Emacs?**

**Na kraju sam instalirao
Vim. Imaj u vidu da mi
imamo neka ograničenja...**

**Ne čoveče. Mi smo
samo stripići. Imamo
samo 8 prstiju...**

Piše i crta: **Javier Malonda** (escomposlinux.org)

Prevod: **Mladen Mirilović**

GNUzilla avgust 2006

www.gnuzilla.info

Vesti

Opera 9

Iz Opera laboratorije stiže nam nova verzija njihovog web pregledača koja nosi oznaku 9. A ona nam donosi widget-e, podršku za BitTorrent (ugrađeni klijent), blokiranje sadržaja, tab preview, preglednik source koda i još mnogo toga. Ovaj veb pretraživač je dostupan za slobodno preuzimanje na preko 25 jezika.

Korisna adresa:

<http://www.opera.com/>

Alky projekat

Pod sloganom: "Bilo koje parče softvera na bilo kojoj platformi" krenulo se sa razvojom Alky projekta. Iako se nekom čini da je ovaj program sličan Wine-u, ipak razlikuje se u dosta aspekata.

Korisna adresa:

<http://www.alkyproject.com/>

Google Earth 4 i za Linux

Google Earth 4, nova verzija popularnog mape-programa od sada će moći da se koristi i na Linux platformi. Sledeći svoj prvi korak objavljuvaju Picasa programa za Linux, Google je odlučio da i novu verziju svog programa Google Earth 4, koja je još uvek u beta fazi, učini dostupnim i za korisnike Linux OS-a.

Korisna adresa:

<http://earth.google.com/>

OpenOffice 2.0.3

OpenOffice.org predstavlja sjajan i kompletan Office paket poput MS Office-a. Sada je objavljena verzija 2.0.3. Glavna

poboljšanja i unapređenja u novoj verziji su: poboljšanja u performansama, 23% veća brzina Calc-a u nekim benchmark testovima, nova unapređenja u kompatibilnosti fajl formata sa Microsoft Office fajlovima, nove opcije u e-mail integraciji za one koji žele da šalju poštu u Microsoft fajl formatima, veća kontrola nad izvozom i pregledom PDF dokumenata, podrška za više jezika i unapređenja u opcijama hyphenation i thesaurus, podrška za Intel arhitekturu za Mac OS X kao i unapređena integracija sa Mac OS X sistemom, ugrađena podrška za proveru nove verzije itd...

Korisna adresa:

<http://www.openoffice.org/>

GIMP 2.3.10, još jedan korak ka 2.4 verziji!

Još jedan korak ka finalnoj 2.4 verziji predstavlja i ova razvojna verzija sa oznakom

2.3.10. Nova verzija donosi brojne inovacije i promene, a glavne su: dodata podrška za

registraciju boje u Decompose pluginu, align alatka sada vrši poravnanje i po guides linijama, omogućava korišćenje CSS color notacije u Script-Fu, više opcija u novim selection tools alatima, omogućava rad Fractal Explorer-a sa sivom bojom i daje veći preview, ubrzan rad Value Invert plugin-a, dodate undo/redo funkcije vezane za Shift-Ctrl-[ZY], primjenjen Tango stil na default ikonicama, dodat je plugin za upravljanje kolornim mapama, omogućava plugin-ovima registraciju u dijalozima za lejere, kanale, vektore i kolorne mape, dodato učitavanje plugin-a za otvaranje desktop linkova, uklonjen print plugin i započet rad na zameni korišćenjem novog GTK+ Print API-ja, dodata zamena za gimp_foo_select widgete, kao i dosta ispravljenih bagova i drugih novina.

Korisna adresa:

www.gimp.com

Besplatni Linux diskovi

Na sajtu: free.thelinuxstore.ca možete da poručite neke Linux distribucije, i to besplatno. Među ponuđenim zemljama za slanje je i Jugoslavia, odnosno naša zemlja! Iako je ovaj projekat tek u razvojnoj fazi, broj zahteva je sve veći i veći.

Korisna adresa:

<http://free.thelinuxstore.ca/index.php>

Ubuntu Mirror

Ekipa Računskog centra Elektrotehničkog fakulteta postavila je zvanični Ubuntu mirror što znači da sada kompletna akademska mreža ima mogućnost korišćenja zvaničnog, a brzog, Ubuntu repozitorijuma.

Linkovi:

Archive:

<http://yu.archive.ubuntu.com/ubuntu/>
<ftp://yu.archive.ubuntu.com/ubuntu/>
<rsync://yu.archive.ubuntu.com/ubuntu/>

Releases:

<http://yu.releases.ubuntu.com/releases/>
<ftp://yu.releases.ubuntu.com/releases/>
<rsync://yu.releases.ubuntu.com/releases/>

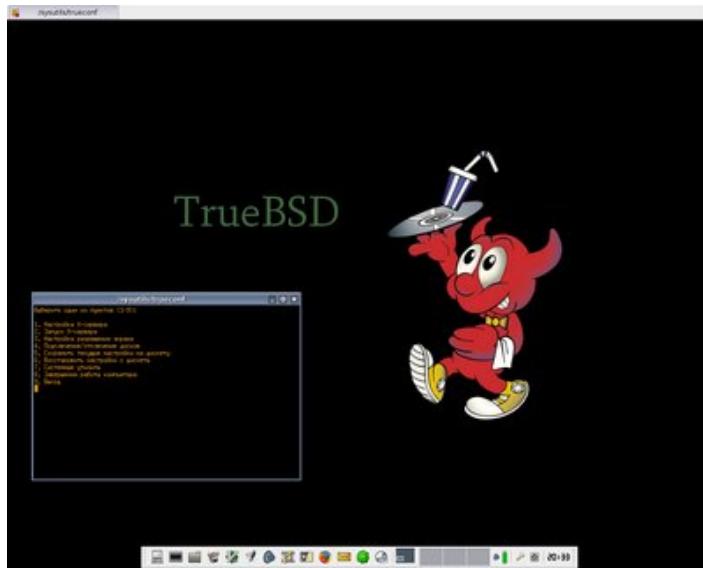
Ubuntu DVD Releases:

<http://yu.releases.ubuntu.com/distributions/ubuntu/ubuntu-dvd/>
<ftp://yu.releases.ubuntu.com/distributions/ubuntu/ubuntu-dvd/>
<rsync://yu.releases.ubuntu.com/distributions/ubuntu/ubuntu-dvd/>

Distroflash

TrueBSD

TrueBSD prestavlja novu live CD distribuciju BSD-a koja se zasniva na FreeBSD, a koristi XFce grafičko okruženje i Ion windows menadžer. Ovu novu BSD distribuciju stvorila je grupa ruskih programera i trenutno je u RC fazi (0.1-RC1), a zasniva se na poslednjoj stabilnoj verziji FreeBSD-a iz serije 6.x odnosno na FreeBSD 6.1. Donosi nam nekoliko popularnih desktop programa kao što su AbiWord 2.2.8, Firefox 1.5, Gaim 1.5.0, MPlayer 0.99.7 i Sylpheed 2.2.6. Web stranica je trenutno samo na ruskom jeziku, ali u skorije vreme biće prevedena i na engleski.

Korisne adrese:

<http://truebsd.ispvds.com/>

Dreamlinux

Dreamlinux je Linux distribucija koja funkcioniše kao Live CD, ali se može i instalirati na HDD. Ova Linux distribucija je zasnovana na Debian I Morphix Linuxu. Dreamlinux dolazi sa pažljivo odabranim programima koji su vam potrebni za svakodnevni rad na računaru. Ova Linux distribucija pojavljuje se u dva izdanja i to kao standardno izdanje I XGL izdanje. Kao grafičko okruženje koristi Xfce. Trenutno 2.0 verzija donosi: Kernel 2.6.14, Abiword 2.4.2, Firefox 1.5, Gaim 1.5.1, Gimp 2.2.8, Mplayer 1.0pre7, OpenOffice 2.0, itd...

Korisna adresa:

<http://www.dreamlinux.com.br/english/index.html>

Nadolazeće realizacije distribucija

Pogledajte i u ovom broju pregled nadolazećih realizacija Linux/BSD distribucija i najave novih verzija:

Avgust:

- * 01-08-2006: Mandriva Linux 2007 0.5
- * 10-08-2006: openSUSE Linux 10.2 Alpha 3
- * 15-08-2006: Mandriva Linux 2007 0.6
- * 17-08-2006: Frugalware Linux 0.5rc1
- * 30-08-2006: Fedora Core 6 Test3
- * 31-08-2006: Frugalware Linux 0.5rc2
- * XX-08-2006: Freespire 1.0 BETA 2
- * XX-08-2006: Freespire 1.0 BETA 3
- * XX-08-2006: Gentoo Linux 2006.1

Septembar:

- * 01-09-2006: Freespire 1.0
- * 01-09-2006: Mandriva Linux 2007 0.7
- * 07-09-2006: openSUSE Linux 10.2 Alpha 4
- * 11-09-2006: FreeBSD 6.2
- * 15-09-2006: Mandriva Linux 2007
- * 28-09-2006: Ubuntu 6.10 Beta
- * 30-09-2006: Frugalware Linux 0.5
- * XX-09-2006: Frenzy 1.1
- * XX-09-2006: NepaLinux 1.1
- * XX-09-2006: PC-BSD 1.3
- * XX-09-2006: Red Hat Enterprise Linux 5 Beta 2

Oktobar:

- * 04-10-2006: Fedora Core 6
- * 05-10-2006: openSUSE Linux 10.2 Alpha 5
- * 19-10-2006: Ubuntu 6.10 RC1
- * 26-10-2006: Ubuntu 6.10
- * XX-10-2006: PC-BSD 1.4

Decembar:

- * 04-12-2006: Debian GNU/Linux 'etch'
- * XX-12-2006: PC-BSD 1.5
- * XX-12-2006: Red Hat Enterprise Linux 5

Januar:

- * 08-01-2007: FreeBSD 6.3

U ovom mesecu nas očekuje nastavak razvoja većih distribucija Linuxa (SUSE, Mandriva, Fedora...), kao i nova verzija Gentoo Linuxa koja će da nosi oznaku 2006.1. Još jedna zanimljivost je promena imena za SUSE Linux tako da će se od od Alfa 3 verzije, ova popularna Linux distribucija zvati OpenSUSE.

Distrowatch

Znatan napredak u ovom mesecu beleži MEPIS Linux. Nova verzija ove linux distribucije koja nosi oznaku 6.0, svakako je donela dosta novina i promena. U svetu BSD-a, objavljivanje nove verzije PC-BSD-a 1.2 uslovilo je određene pomake, tako da je sada ova distribucija veoma stabilna i u svakom slučaju zaslužuje više pažnje nego ranije.

1.	Ubuntu	2356<	40.	BLAG	156>	79.	SmoothWall	62=
2.	SUSE	1566=	41.	Linspire	150=	80.	ROCK	61>
3.	MEPIS	1240>	42.	DesktopBSD	139>	81.	Foresight	61<
4.	Fedora	1038<	43.	Endian	138>	82.	PUD	59>
5.	DamnSmall	783>	44.	dyne:bolic	130=	83.	Trixbox	58<
6.	Mandriva	725<	45.	Kororaa	128<	84.	SystemRescue	58<
7.	Debian	682>	46.	Solaris	127=	85.	MoviX	58=
8.	PCLinuxOS	644>	47.	rPath	122<	86.	Morphix	58=
9.	Zenwalk	560>	48.	DragonFly	119>	87.	Edubuntu	58=
10.	Gentoo	520<	49.	BackTrack	111=	88.	BIGLINUX	58=
11.	KNOPPIX	514<	50.	StartCom	110<	89.	Ultima	57<
12.	Slackware	509>	51.	NetBSD	109>	90.	Kurumin	57>
13.	SLAX	426>	52.	ClarkConnect	102=	91.	aLinux	56>
14.	PC-BSD	376<	53.	Frugalware	101<	92.	Musix	55=
15.	VideoLinux	356>	54.	Turbolinux	99=	93.	Vine	54=
16.	FreeBSD	351=	55.	nUbuntu	98<	94.	Underground	54=
17.	Kubuntu	348=	56.	Elive	97<	95.	LFS	54=
18.	CentOS	334<	57.	SAM	95>	96.	m0n0wall	53=
19.	Xandros	312<	58.	Ark	92<	97.	AUSTRUMI	53>
20.	Freespire	308>	59.	GoblinX	91>	98.	MediaInLinux	52>
21.	KateOS	288<	60.	OpenBSD	87=	99.	AGNULA	52<
22.	Vector	265=	61.	Nonux	82=	100.	LinuxXP	51=
23.	Puppy	263<	62.	K12LTSP	82>			
24.	Novell	260<	63.	SymphonyOS	79=	Pad>		
25.	Xubuntu	259>	64.	BeleniX	79=	Porast<		
26.	KANOTIX	250<	65.	Xenoppix	78=	Istirejting=		
27.	Arch	244=	66.	LiveCDRouter	76=	(korišćeni podaci sa Distro Watcha)		
28.	Sabayon	207<	67.	IPCop	76=			
29.	Dreamlinux	207>	68.	FoXDesktop	73<	www.distrowatch.com		
30.	Nexenta	204<	69.	College	71<			
31.	Pentoo	198>	70.	Frenzy	70<			
32.	FreeNAS	181>	71.	Berry	69>			
33.	RedHat	176=	72.	VLOS	68<			
34.	SMEServer	172=	73.	Wolvix	66<			
35.	GeeXboX	172<	74.	Scientific	66>			
36.	Gentoox	169=	75.	Feather	65=			
37.	GParted	163<	76.	RocksCluster	63>			
38.	64Studio	161>	77.	Yoper	62=			
39.	Devil	159=	78.	YellowDog	62=			

Piše: Ivan Jelić

Fedora All In One

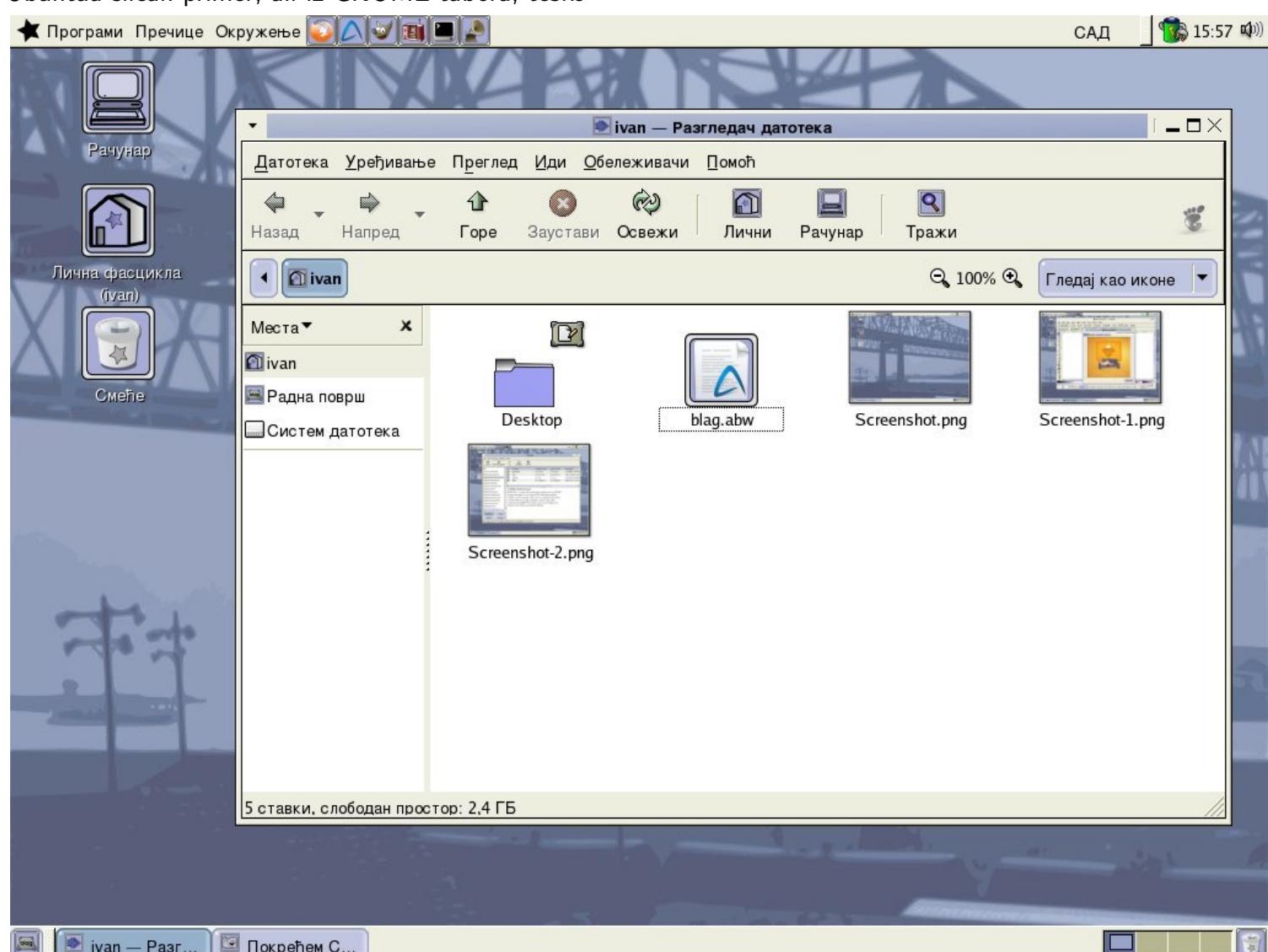
Blag Blag Blag

IAKO SU SKORO UVEK U SENCI VELIKIH, MALE DISTRIBUCIJE UMEJU DA ZADRŽE PAŽNNU KORISNIKA I STEKNU KAKVU TAKVU POPULARNOST.

Najreprezentativniji predstavnik takvih distribucija je svakako SimplyMepis koji je svoju odiseju započeo kao još jedan butabilni Debian, ali je kvalitetom i, kako se pokazalo, pametnim odabirom aplikacija, vrlo brzo pronašao svoj put ka vrhu. Do pojave Ubuntua sličan primer, ali iz GNOME tabora, teško

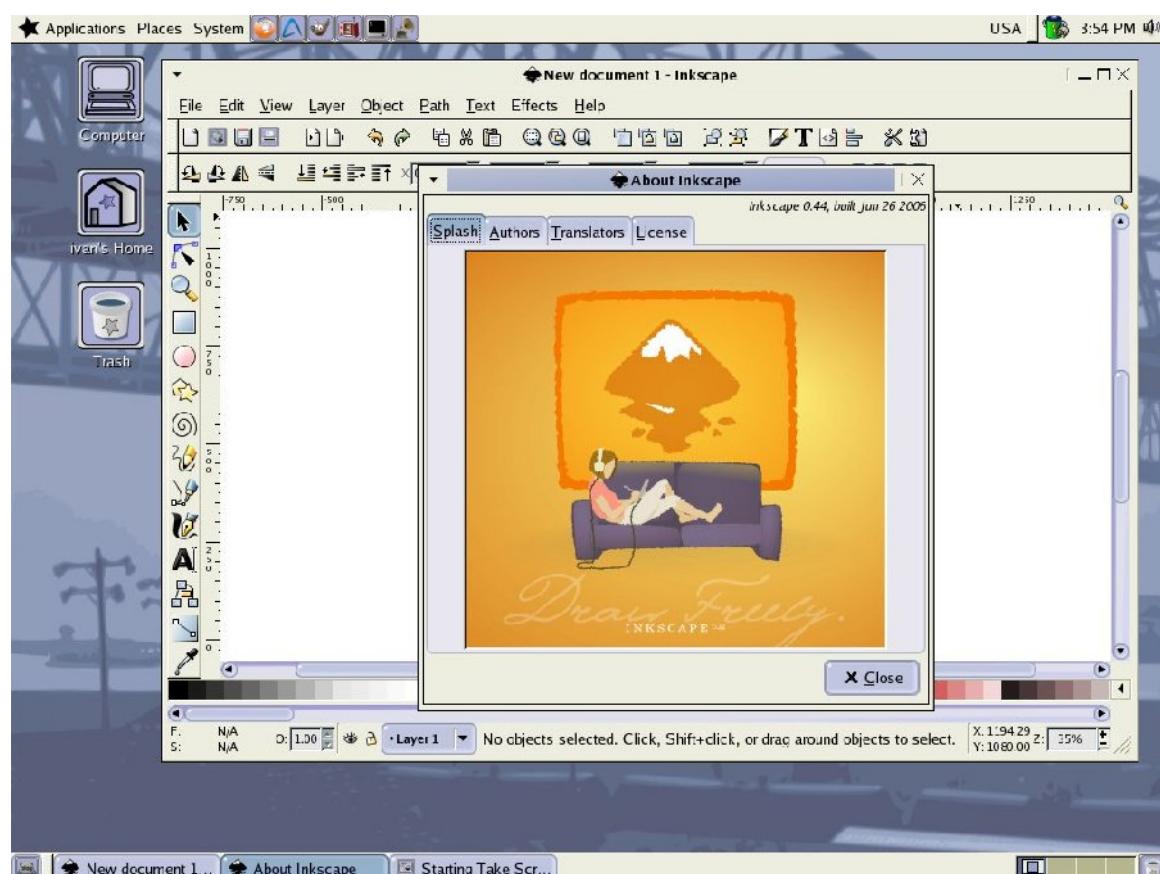
da je postojao. Ubuntu je prodrmao scenu, ali je i dalje bio prilično nepotpun, naročito za korisnike sa područja kao što je naše gde nema previše smisla očekivati preuzimanje desetina megabajta softvera kako bi se dobila zaokružena celina.

Blag predstavlja distribuciju baziranu na Fedori sa akcentom na GNOME okruženju koje je jedino i podrazumevano. Iako je bilo za očekivati, nije Live distro, već ga je potrebno instalirati na hard disk, sa jedinog medija na kome se distribuira.

Više puta viđeno

Pošto je Blag baziran na kojoj već distribuciji jeste, sve osim Anaconde bi bilo nerazumno rešenje. Proces instalacije je istovetan kao kod Fedore Core 5. Jedina razlika je pri odabiru prefedinisanih profila za instalaciju paketa, gde KDE kao opcija ne postoji, dok je moguće odabrati između postavki Office i Web server. Ručni odabir paketa je naravno moguć kao i kod Fedore.

Ostatak posla je manje-više trivijalan, dok ceo proces ne traje dugo, pa će dvadesetak minuta biti sasvim dovoljno na prosečnom hardveru i optičkom uređaju normalnog kvaliteta.

Hm, pa ovo i nije toliko loše...

Ukoliko se u testiranje ove distribucije krene sa predrasudom da je Blag još jedno neozbiljno zezanje ekipe koja je svoju sujetu morala da zadovolji sa distribucijom, izjava iz podnaslova biće verovatno

jedan od prvih komentara. Krenimo redom. Ruku na srce, celokupan vizuelni identitet distribucije i nije toliko za pohvalu, a prilikom instalacije i prvog pristupa radnoj površini se uočava da je dečja ruka umešala svoje prste prilikom pravljenja sličica koje predstavljaju Blag-ov artwork. Sve u svemu, nije toliko strašno, ali će u 99% slučajeva jedna od prvih akcija biti menjanje teme, pošto default-na nije baš najpriyatnija. Kao što je već pomenuto, grafičko okruženje je GNOME u vrlo svežoj verziji 2.14.2. Xorg se pojavljuje u verziji 7.0 dok je Linux u Fedorinom pakovanju, sa oznakom 2.6.17. Sve ovo je vrlo lepo sklopljeno, i funkcioniše baš kao što bi i trebalo. Šetnja menijima sa aplikacijama okriva dobre vesti. Iako nema OpenOfficea, aplikacije su vrlo pametno odabirane, a verujem da bi bilo

i njega da CD kao medij može da primi više podataka. Kada smo kod kancelarije trebalo bi reći da su prisutni Abiword i Gnumeric, vrlo kvalitetne aplikacije, koje su u senci galame koje OpenOffice stvara oko sebe. Za pisanje ovog članka korišćen je upravo Abiword koji je pokazao da zaista nema potrebe potezati OpenOffice za svako kucanje. Većini korisnika OO Writer vrlo verovatno i nije potreban pored Abiworda. Za Gnumeric važi ista stvar.

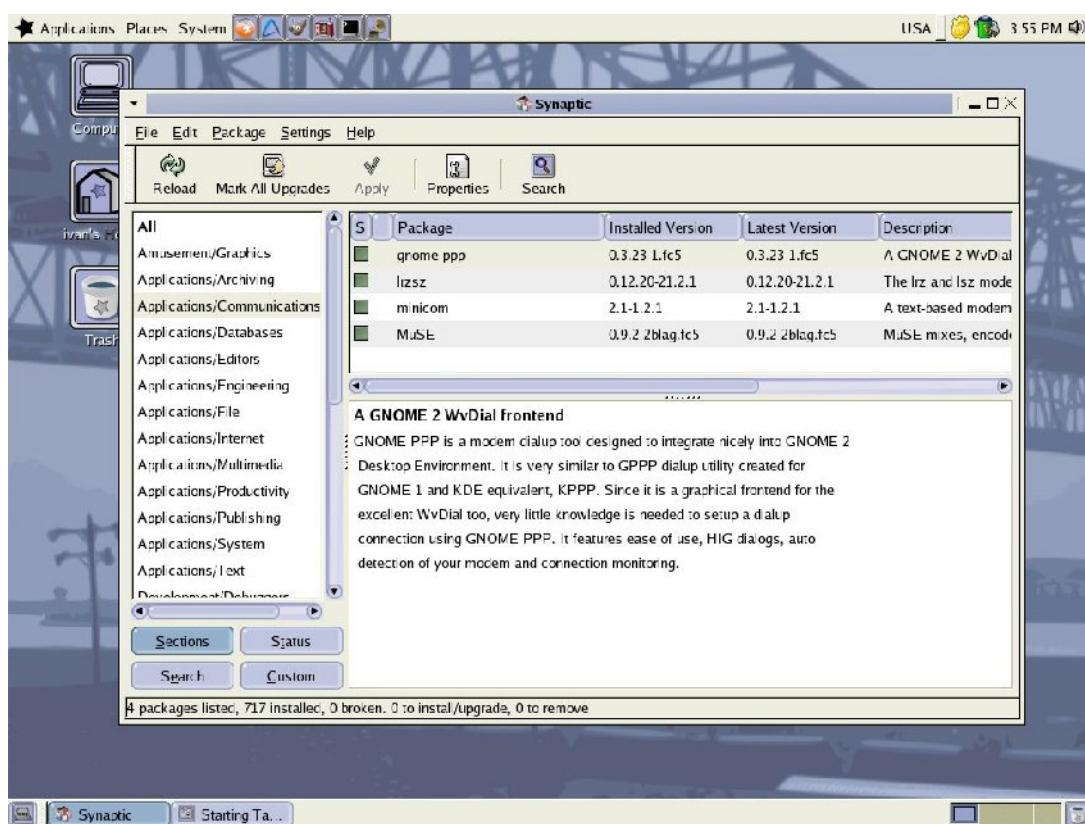
Internet primena je opskrbljena uglavnom standardnim aplikacijama, poput Firefox-a i Thunderbird-a. IM je posao Gaima, dok drugi IRC klijent fali, mada i on može da se koristi u te namene. GNOME PPP je prisutan za povezivanje na internet, dok je ostatak aplikacija prilična novost pošto se retko sreću na poznatijim distroima. Kao VOIP alatka figurira Kax, dok je prisutan i program za prevođenje koji koristi engine na internetu.

Ukoliko volite podcaste gpodder će vam dobro doći.

Program kome možda i nije mesto u Internet meniju jeste MuSE, koji služi za manipulaciju streamovima ili audio fajlovima u isto vreme. Vrlo je interesantan, pa se i autor teksta određeno vreme igrao DJ-a

pomoću ove aplikacije.

DJ-isanje je moguće fajlovima bilo kog formata jer Blag stiže potpuno multimedijalno opremljen, pa će audio/video reprodukcija raditi „iz prve“. Ono što je naročito interesantno je da je Blag oslobođen repova grafičkog okruženja u vidu aplikacija koje se odmah pale kada kliknete na neki fajl, a nisu preterano funkcionalne. Podrazumevani media player je Mplayer, mada bi Nautilus mogao da bude podešen da audio formate otvara XMMS-om na

primer. Ljubitelji srimovanja nisu zapostavljeni pa je prisutan i Streamtuner, dok je pored Mplayera postoji i Xine kao opcija, što će da bude spas kada su DVD meniji u pitanju. Vlasnici iPod uređaja pozdraviće prisustvo Gtkpoda, dok je za kompresiju audio diskova namenjen Grip, koji je nažalost pomalo zaboravljen u navali novih aplikacija ove namene.

Reprodukcijski audio i video sadržaji nisu jedino što je moguće da se radi sa njima kada je Blag u pitanju.

Naročito je za pohvalu prisustvo Cinellere, koja zajedno sa Kin-om i Audacity-jem omogućava zavidan nivo audio i video obrade. Pri pogledu na meni sa programima za obradu

grafike, nezaobilazan komentar je glasio: "Konačno se neko setio...". Pored alfe i omege kada je obrada bitmapirane grafike u pitanju a, po defaultu je prisutan i Inkscape, pa korisnici neće morati da se cimaju i instaliraju ovu aplikaciju naknadno. Da ne bude jedini, prisutan je i Skencil, ali je pored Inkscapea iluzorno da se uključuje još neki alat iste sorte. Posebno zadovoljstvo izaziva činjenica da se radi o Inkscapeu 0.44. Iako nije kec u rukavu GNU/Linuxa kao platforme, DTP je kao oblast

pokrivena trenutno najvećim dostigućem zajednice u vidu Scribusa.

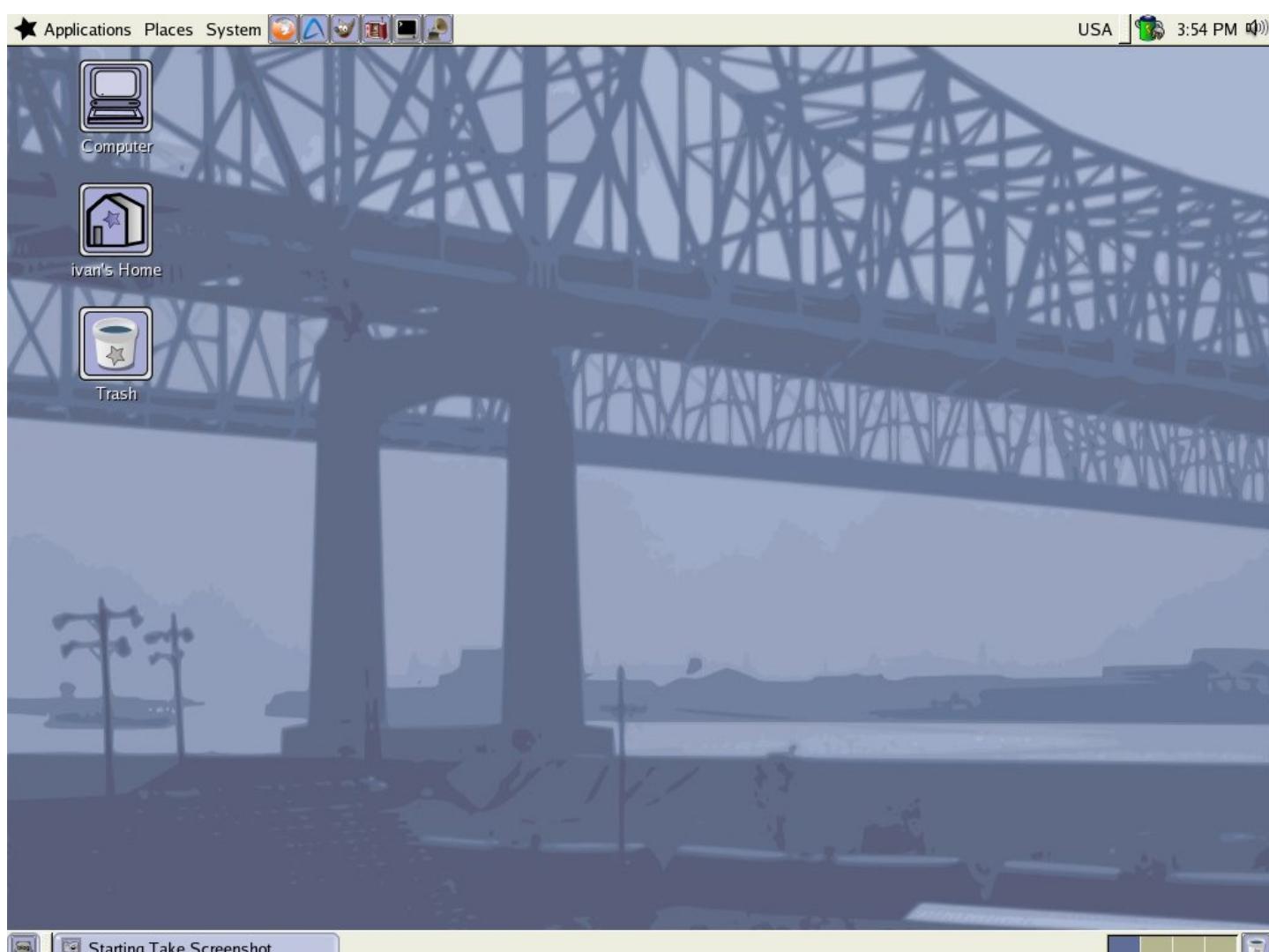
Ostatak programa je manje-više ista priča kao kod drugih distroa, mada AiksaurusGTK (sinonimi), Gonvert (konverzija valuta) ili Glabel (brza izrada vizit kartica) iskaču iz stereotipa.

Iako ga je teško uporediti sa Mepisom, Blag bi mogao u određenom smislu da se okarakteriše kao nešto slično, samo sa GNOME-om. Odabir softvera je prilično inventivan, mada nedostatak OpenOfficea je svakako minus. No, obrada teksta i rad sa tabelama su u velikoj meri mogući zahvaljujući Abiwordu i Gnumericu. Iako neslobodni formati nisu stvar koju bi trebalo da preporučujemo, početnicima će znaciti mogućnost reprodukcije audio i video

zapisa koja radi po defaultu.

Sam sistem se ponaša vrlo stabilno, dok su performanse na vrlo visokom nivou. Subjektivni utisak koji je steknut tokom testiranja Blag-a govori da je ima za nijansu bolje performanse nego Fedora. Treba napomenuti i to da pored standardnog alata za rad sa paketima karakterističnog za Fedoru, Blag ima i APT što može da bude puno lakša varijanta, naročito kada se uzme u obzir da se u meniju namenjenom programima za administraciju nalazi i Synaptic.

U nekoliko reči, Blag je vrlo dobar sistem koji u sebi sadrži sve kvalitete koje ima Fedora, dok je subjektivni utisak korisnika presudan faktor u odabiru između ovog i distroa na osnovu koga je napravljen.

Piše: Ivan Čukić

Povratak u budućnost

The GIMP 2.4

THE GIMP 2.4 JOŠ UVEK NIJE UGLEDAO SVETLOST DANA, ALI NAS TO NE SPREČAVA DA POGLEDAMO ŠTA NAM NUDI TRENUTNO AKTIVNA RAZVOJNA VERZIJA OVOG IZUZETNOG PROGRAMA ZA OBRADU FOTOGRAFIJA.

Okrženje

Po pokretanju nove verzije, nećete videti mnogo promena u korisničkom okruženju. Sada je podrazumevano isključen deo glavnog prozora u kome su se nalazile trenutno aktivne boje, gradijent i četkica za slikanje.

Ako vam se ova novina ne sviđa, dovoljno je otvoriti Preferences dijalog i u Toolbox kategoriji potvrditi opcije „Show foreground & background color“ i „Show active brush, pattern & gradient“.

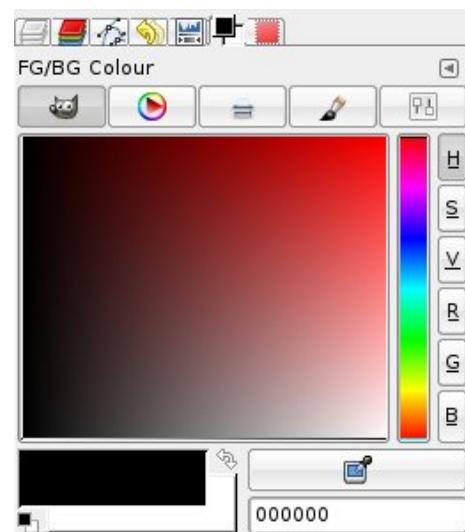

Ako želite da imate dijalog za biranje boja, ali vam se ne sviđa da stoji na glavnom prozoru, možete aktivirati „Dialogues -> Colours“ i da ga smestite među dijaloge za slojeve, kanale i ostale.

Ikonice

Druga stvar koju ćete odmah da primetite je novi skup ikonica. Ikonice su rađene u stilu Tango

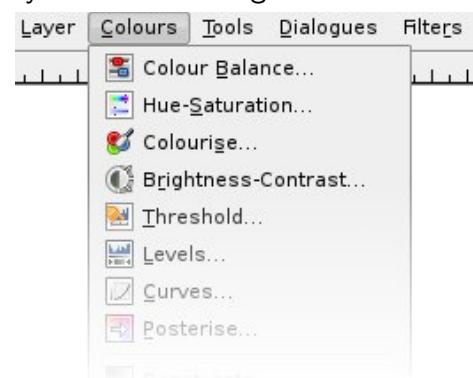
(projekat nastao sa idejom da se napravi jedinstven skup ikona radi konzistentnosti među raznim programima i okruženjima prisutnim u svetu slobodnog softvera <http://tango.freedesktop.org/>).

Ikonice nisu menjane u smislu onoga šta je naslikano na njima, nego je samo promenjen stil crtanja, tako da korisnicima prethodnih verzija neće biti teško da se snađu u novom okruženju.

Reorganizacija

Promene u okruženju se ovde ne završavaju. Na sreću ili nažalost, sami prosudite. Jedan od najčešće korišćenih menija u GIMP-u je, svakako, bio Layer -> Colours. Zahvaljujući ovoj činjenici, autori GIMP-a su odlučili da ga izdvoje iz menija Layer i osamostale ga.

Ovo je veoma dobra odluka jer je sad mnogo lakši

pristup do Levels, Curves i ostalih veoma korisnih opcija. Sa druge strane, oni koji su navikli na stari raspored, njima će se pristup ovim opcijama odužiti i koštaće ih živaca, bar dok se ne naviknu.

Još jedna od uočljivijih premetačina je sklanjanje menija Script-Fu i utapanje istog u Filters. Opet logična odluka, bar što se tiče novih korisnika koje GIMP želi da privuče.

Ostale promene su znatno manje pa je moguće da ih korisnici u radu neće ni primetiti.

Prirodna selekcija

Alatke za pravljenje selekcija su doživele velike promene i evoluirale su u ultrakorisna sredstva pri obradi slika (do sada su bile samo superkorisne). Ako vam se do sada i jednom desilo da selektujete neki pravougaoni region i shvatite da ste promašili za jedan ili dva piksela, pa ste morali da pritiskate Ctrl+Z (za undo) i ponovo crtate pravougaonik,

novine koje novi GIMP donosi, sigurno će vas obradovati.

Pri selektovanju elipsi ili pravougaonika, biće vam iscrtani i čvorovi za promenu poslednje napravljene selekcije (prikazano na slici za eliptične selekcije). Ove čvorove možete da pomerate i selekcija će se menjati simultano.

Na ovaj način je moguće menjati samo poslednje napravljenu elipsu (ili pravougaonik) tako da, ako ste prekasno primetili da prethodno selektovana površina nije dovoljno dobra (na primer prilikom bulovskih operacija nad selekcijom što je i prikazano na prethodnoj slici), morate da pribegnete starom triku deseletkovanja svega i ponavljanja postupka ispočetka.

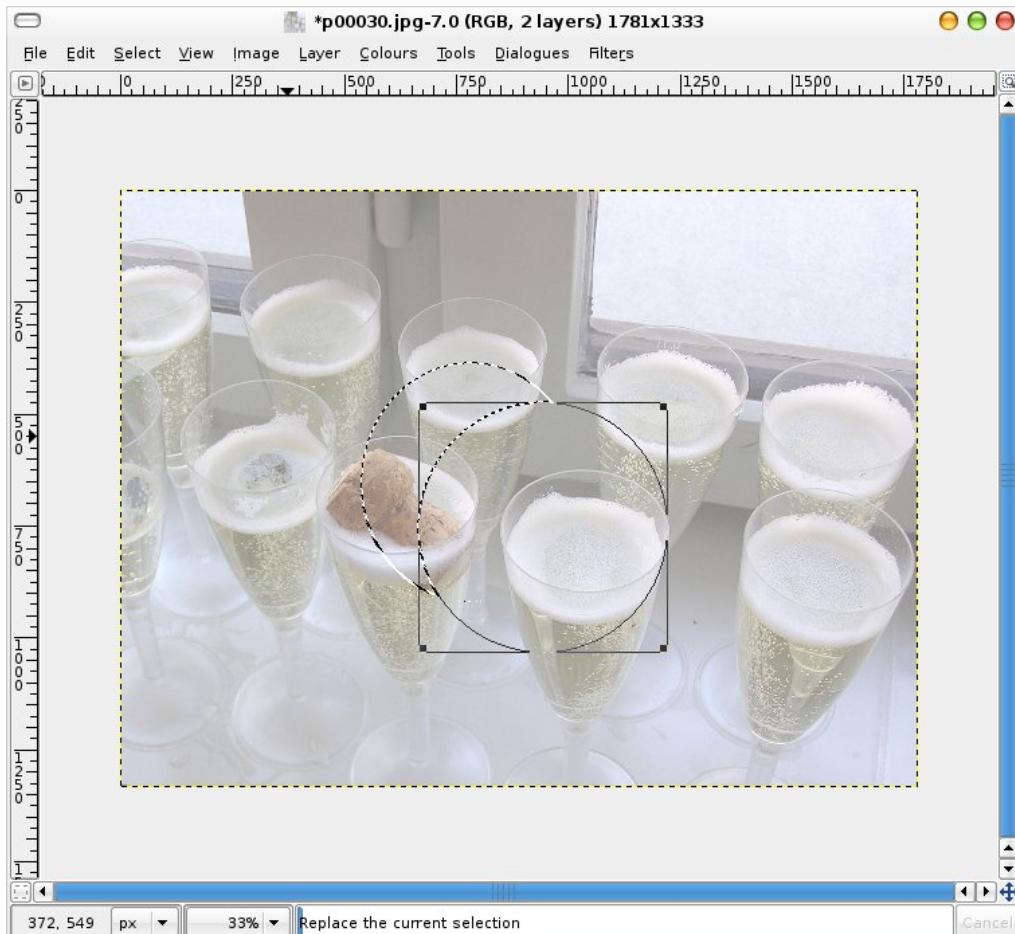
SIOX

SIOX je skraćenica za Simple Interactive Object Extraction, to jest metod za jednostavno interaktivno izdvajanje objekata na fotografiji. Algoritam koji izdvaja objekte je dosta brz i šum na slici mu ne smeta.

SIOX je nastao iz E-Chalk projekta gde je cilj bio da se sa slike izdvoji predavač koji stoji ispred projekcionog platna. Projekat je objavljen pod Apache licencom i radi se na ugrađivanju istog u GIMP i Inkscape.

Ako ne želite da instalirate novi GIMP, a želite mogućnosti koje SIOX nudi, možete sa adrese www.siox.org preuzeti plug-in za 2.2 verziju.

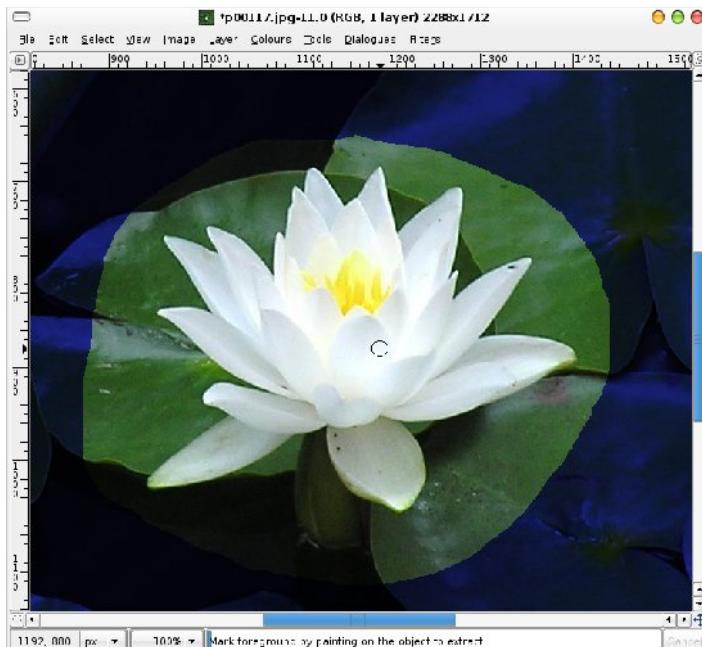
Izdvajanje objekta je veoma

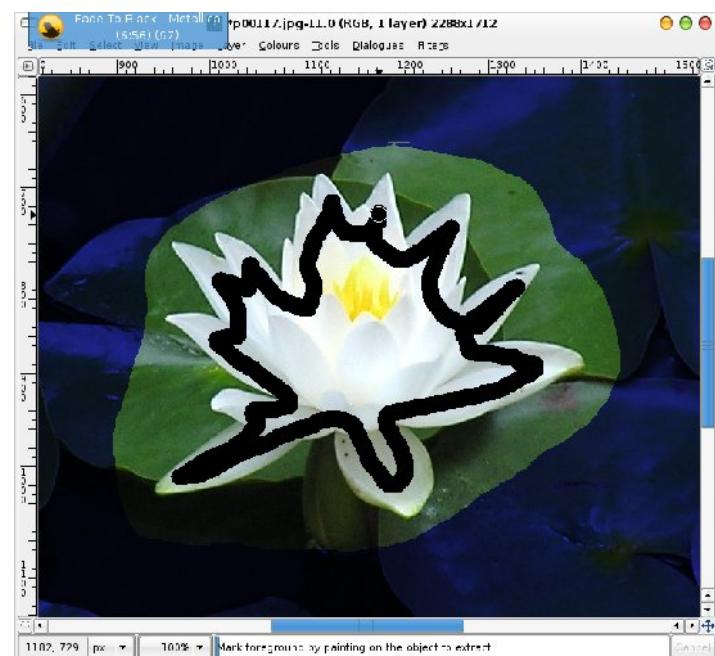
jednostavno i prikazaćemo ga na primeru slike belog lotusa koju imate prilike da vidite ispod:

Prvi korak je da napravite grubu liniju oko objekta koji želite da izdvojite. Kao što vidite nema potrebe da linija bude uz sam objekat. Dovoljno je (bar u ovom slučaju) napraviti elipsu oko lotusa.

Ono što se nalazi van linije, biće ofarbano u plavo. Sledeći korak je žvrljanje četkicom po objektu kako bi GIMP (SIOX) znao šta tačno želimo da izdvojimo.

Kad otpustite levi taster miša, plava površina će se obaviti oko cveta. Može da se desi da program pomisli da je žuti deo cveta nešto što mu ne pripada (pošto preko njega nisam prešao četkicom) i da ga ofarba u plavo. Ako se to desi, dovoljno je da napravite još nekoliko poteza četkom i postupak je gotov:

Na kraju ostaje samo da pritisnete taster Enter na tastaturi i dobićete savršeno selektovan lotus.

Ostale sitnice

Ostale novine padaju u senku kad se porede da poboljšanjima vezanim za pravljenje selekcija, ali ih vredi spomenuti.

Većina plug-inova je ubrzana i smanjena je sveukupna potrošnja memorije. Dodat je i plug-in za uklanjanje efekta „crvenih očiju“ sa fotografijama.

Lanczos

Još jedna od promena je novi algoritam za interpolaciju slike prilikom menjanja veličine fotografija, pod imenom Lanczos (pored već prisutnih Cubic, Linear i None) pored kojeg stoji atribut „Best“ (do sad je stajao kod Cubic interpolacije).

Po mom skromnom mišljenju tron je potpuno nepravedno predat novom algoritmu jer u većini situacija proizvodi previše krzave slike, tako da preporučujem da, za svaki slučaj posebno, isprobate oba i odlučite koji algoritam vam više odgovara u tom trenutku.

Večne mane

Najveća boljka koju GIMP ima nije nimalo napredovala. Podrška za model boja CMYK je i dalje rudimentarna i praktično neupotrebljiva za profesionalnu primenu. Mislim da je krajnje vreme da se razvojni tim malo posveti i ovom problemu.

Instalacija

Razvojna verzija radi stabilno – do sada mi se ni jednom nije srušila i moja preporuka je da ne čekate finalnu, nego da odete na www.gimp.org, preuzmete izvorni kod i iskompajlirate ga.

Napomena prilikom instalacije je da novi gimp ne stavljate u isti prefix sa starim – ili uninistalishite stari ili ./configure skript pozovite sa argumentom:

```
./configure --prefix=/opt/gimp-2.3
```


Avidemux2

ČESTO NOVI KORISNICI GNU/LINUXA NA RAZNIM FORUMIMA POSTAVLJAJU PITANJE POSTOJI LI VERZIJA VIRTUALDUB-A ILI GORDIANKNOT-A ZA LINUX, A KADA SAZNAJU DA NE POSTOJI, DALJE SE RASPLITUJU KAKO SE TI PROGRAMI PONAŠAJU NA RAZNIM VERZIJAMA EMULATORA.

Dobra vest za njih, a i za sve nas je, da nema potrebe za bilo kakvim emulacijama, jer za korisnike GNU/Linuxa postoji Avidemux2, izvanredan video editor, fenomenalnih mogućnosti, jednostavan za korišćenje. Vrlo je bitno da Avidemux pripada svetu slobodnog softvera i da je izdat pod GPL-om. Takođe, Avidemux je i multiplatformski video editor, što će reći da u njegovim blagodatima mogu da uživaju i korisnici MacOS X® i Windows® operativnih sistema. Nastao je po uzoru na VirtualDub, ali je opšte mišljenje da ga je u nekim oblastima već prevazišao.

Web adresa Avidemuxa je <http://fixounet.free.fr/avidemux/>. Aktuelne verzije su: unstable - Avidemux 2.2.0 preview2 i stable - Avidemux 2.1.2. U svakom slučaju preporučujem verziju stable, koja je očišćena od bagova, isprobana i funkcionalna.

U daljem tekstu daćemo vam ukratko najpopularnije mogućnosti Avidemuxa, a za detaljnije upoznavanje naprednijih mogućnosti, potrebno je da proučite obimnu dokumentaciju na navedenoj web adresi.

I - Instalacija

Veoma je važno da pre instalacije Avidemuxa instalirate kodeke sa kojima mislite da enkodirate vaše video fajlove. Tu prvenstveno mislim na: xvid4

i x264 video kodeke i lame i a52 audio kodeke. Avidemux ne daje podršku za divx codec, uz pretpostavku da postoje drugi, slobodni video kodeci, koji daju i bolji kvalitet video enkodinga. Takođe, treba naglasiti da uz Avidemux dolaze i built-in kodeci, između ostalih i libavcodec (lavc) Ukoliko za vašu distribuciju GNU/Linuxa postoji pripremljen Avidemux paket, to je sigurno najbolji izbor za instalaciju, a ako se ipak odlučite da skinete source paket sa navedene web lokacije, onda je postupak instalacije sledeći:

Stable verzija:

```
make -f Makefile.dist  
./configure  
make
```

Unstable verzija:

```
make -f Makefile.dist  
./configure --with-jsapi-includes=xxxx  
make
```

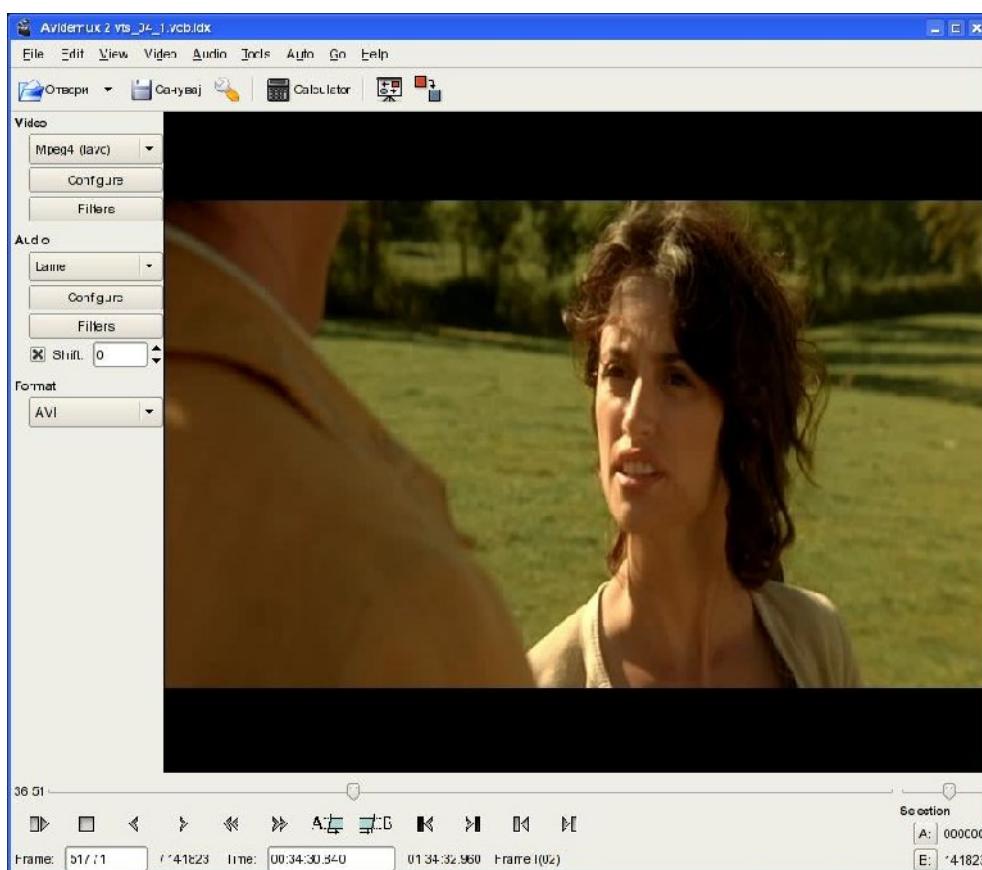
gde je xxx direktorijum gde se nalazi jsapi.h. Jsapi.h je deo paketa JavaScript SpiderMonkey engine-a (<ftp://ftp.mozilla.org/pub.mozilla.org/js/js-1.5.tar.gz>) i neophodan je za kompajliranje.

II - Editovanje i priprema filma za kompresiju

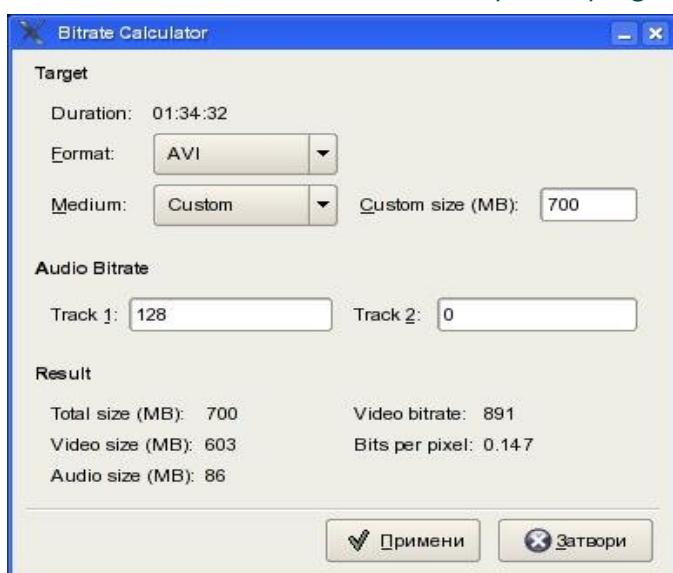
Open – Path do avi ili mpg (ukoliko obrađujemo nezavisan video fajl) ili prvog vob fajla (početak filma, najčešće VTS_AB_01), koji je prethodno kopiran sa DVD-a (vidi tačku III). Ukoliko je u pitanju mpg ili vob, traži dozvolu da indeksira i, za vob-ove, nalazi i druge vob fajlove i, takođe, traži dozvolu da i njih uzme u obzir, tj. da doda na

postojeći, te je potrebno da se odgovori potvrđno oba puta, i kada završi, ceo film biće otvoren za editovanje.

Slika 1. Glavni prozor programa

Slika 2. Bitrate Calculator

Sledeći korak je izbor audio i video kodeka (glavni prozor levo, Slika 1.). Preporučujem Mpeg4 (lavc) ili Xvid4 video codec (x264 je još uvek u eksperimentalnoj fazi, ali može da se proba) i Lame audio codec, konfigurisan na konstantnu audio bitrate od 128 kbit/s, koji daje mp3 zvuk.

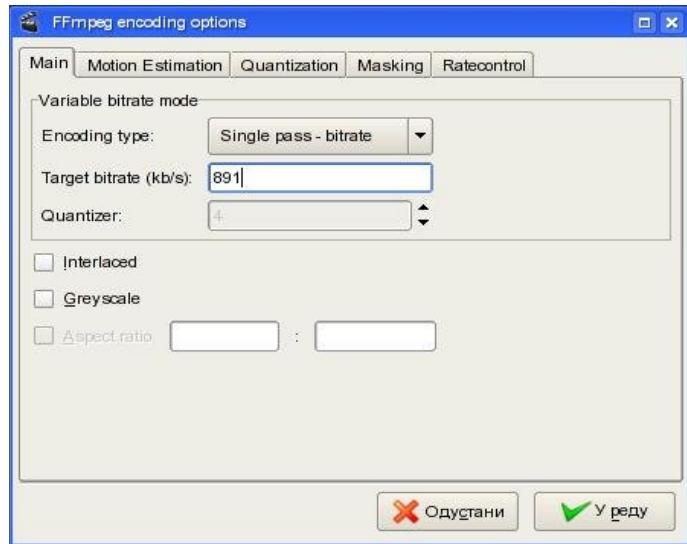
Video bitrate - Na paleti ispod linije menija, postoji dugme „Calculator“ (Slika 2.), koji služi za računanje video bitrate-a u zavisnosti od željene veličine avi fajla (za narezivanje na CD to je 700 MB), i kada se klikne na primeni, Avidemux automatski upisuje dobijenu vrednost u „encoding options“ (kliknuti na Video – Configure), ali pod „encoding type“ sa Two pass (dva prolaza).

Dva prolaza su sigurno kvalitetnije rešenje od jednog, ali kompresija je duplo duža. Ja radim uvek sa jednim prolazom i zadovoljan sam kvalitetom, a kompresija tada (za neki prosečan film od 1h 45') traje od sat i po do dva. Dakle, biram Single pass – bitrate za „encoding type“ i upisujem vrednost za Video bitrate koju je dao Calculator (najčešće $800 \div 1000$) (Slika 3.). Ostale opcije za podešavanje izabranog kodeka ostaviti kako su ponuđene...

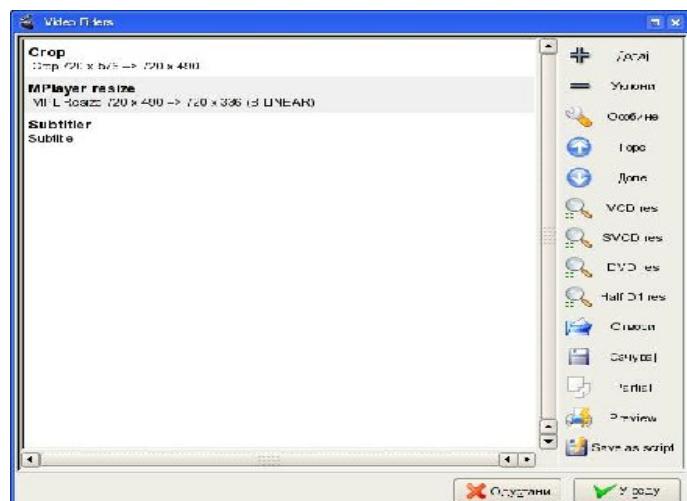
Filteri – Od audio filtera trebalo bi da pomenemo normalizaciju, koja je dobra da se koristi ukoliko je izvorni zvuk sam po sebi tiši.

Video filteri – Ovde se krije prava snaga Avidemux-a... Nalaze se na Filters -- +Dodaj (Add) (Slika 4.), i divna stvar je što za svaki postoji kratak opis na samom mestu izbora (Slika 5.).

Slika 3.

Slika 4.

Ovde ću da pomenem one koje najčešće koristim:

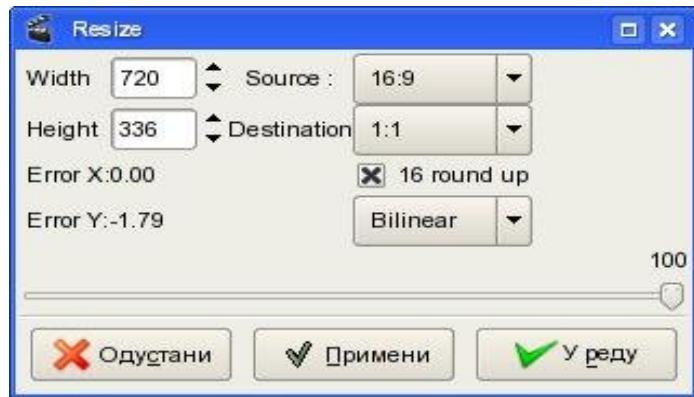
1. Crop (jezičak Transformation) – Briše prazna crna polja, dobra opcija je Autocrop, gde se to održuje automatski. Ovaj, a i svaki naredni korak se mogu pratiti, tj. kako će sve to izgledati nakon kompresije, ako se u prozoru Video filters klikne na izabrani filter, tačnije rečeno na željenu fazu video editovanja, i zatim na Preview.

Slika 5.

2. Mplayer resize (jezičak Transformation) – Menja veličinu slike (Postoji i filter Resize koji ima istu funkciju; to je portovan Avisynth-ov resizer, koji je sličnog kvaliteta kao i Mplayer-ov, ali i značajno sporiji). Ovo je vrlo bitan, da ne kažem obavezan filter za obradu DVD-a. Naime, često postoji problem sa mešanjem PAL i drugih standardnih dimenzija slike, a posledica je najčešće „izdužena“ slika (Slika 1.), koja može da se podesi pomoću ovog filtera. Dovoljno je u Resize prozoru za Source izabrati 16:9 (ređe 4:3), zatim Primeni, i, poželjno, opciju „16 round up“ (da dimenziije slike u pikselima budu deljive sa 16, i to zato što neki plejeri, naročito „standalone“ uređaji, odbijaju da prikažu film obrađen bez ove opcije. Ukoliko se ne izabere ova opcija, onda dimenzije moraju da budu deljive bar sa 8) (Slika 6.).

Slika 6.

Obavezno proveravamo sa Preview (Slika 7.) šta smo uradili, i ako smo zadovoljni, idemo dalje, a ako nismo, uvek se data filter - faza video obrade može naknadno popraviti pomoću dugmeta Osobine (Properties) ili ukloniti pomoću dugmeta -Ukloni (remove) (Slika 4.).

Slika 7.

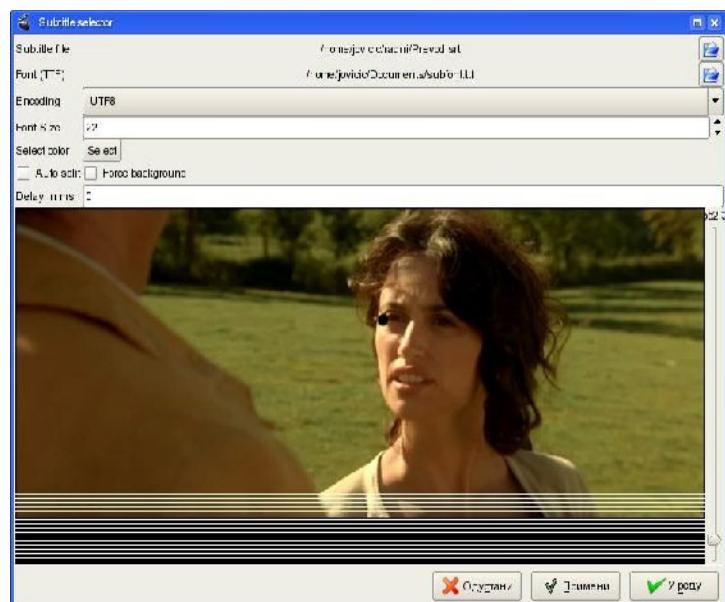
3. Add black borders (jezičak Transformation) – Dodaje prazna crna polja (suprotno od Crop); pogodno eventualno za dodavanje crnih polja u donjoj zoni slike, možda nekih 40 do 60 piksela za lepljenje prevoda u toj oblasti, što se mnogima sviđa više nego da prevod ide preko slike. Ipak, preporučujem da se ovo izvede tako što se filter Crop ne primeni na donju oblast crnih polja ili da bude toliki da u donjoj zoni ostane tih 40 do 60 piksela, jer korišćenje više filtera produžuje trajanje kompresije.

4. VobSub ili Subtitler (jezičak Subtitles) – Jedan

od ova dva filtera se koristi ako se želi zlepiti prevod za sliku (tada prevod trajno ostaje deo slike), i to filter VobSub ukoliko želimo da zlepimo prevod u DVD subtitle sub formatu (preferiram ovu opciju, jer je izgled prevoda poput prevoda na DVD-u; vidi tačku IV, VOB->VobSub), ili filter Subtitler ukoliko želimo da zlepimo prevod u SubRip srt formatu (vidi tačku IV, VobSub->srt), MicroDVD sub ili txt formatu .

VobSub – U prozoru VobSub Setings, potrebno je samo izabrati idx fajl dobijen prilikom IZVLAČENJA SUBITLA IZ dvd-a i jezik (srpski, hr-hrvatski...)

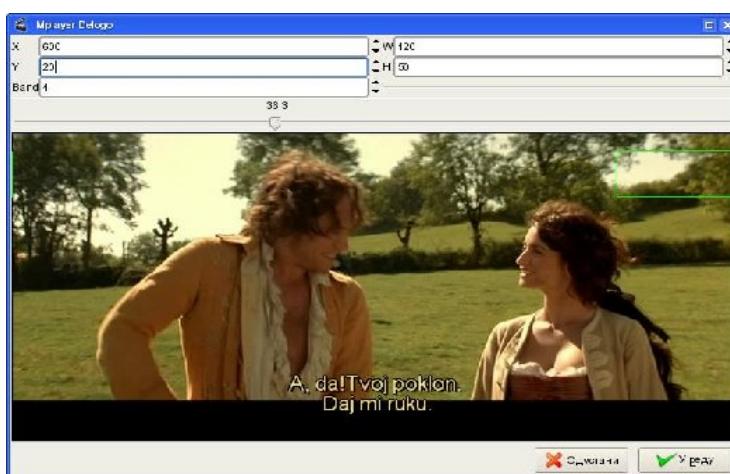
Subtitler – U prozoru Subtitle selector, potrebno je izabrati subtitle fajl dobijen prilikom IZVLAČENJA SUBITLA IZ dvd-a i naknadne obrade iz VobSub-a u srt format uz Encoding UTF8 ili nezavisni subtitle fajl skinut sa interneta ili kopiran sa CD-a itd uz Encoding Slovene (pandan CP1250), zatim izabrati ttf font po želji (u krajnjoj nuždi ići na win particiju – ako postoji :), u direktorijum /windows/Fonts i izabratiti), onda veličinu fonta (npr. 24), boju Select color i položaj pomoću klizača (Slika 8.). Ne zaboravite da proverite izgled na Preview (Slika 7.)...

Slika 8.

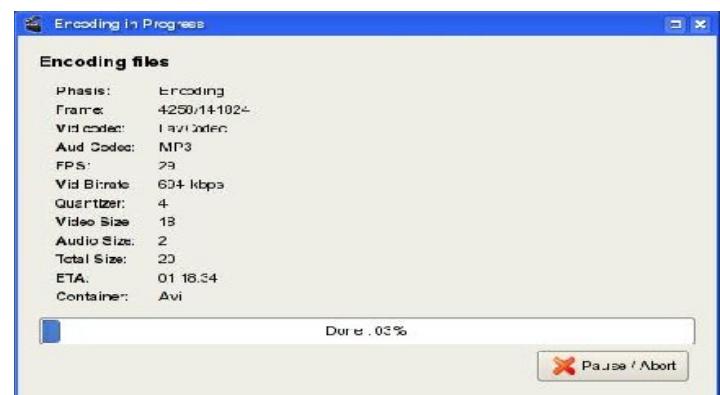
5. Mplayer delogo (jezičak Miscellaneous) – Još jedna korist od fenomenalnog Mplayera, sada se radi o brisanju logoa, npr. TV stanice kod obrade video snimka sa TV-a i umesto logoa ubacivanju interpolacije „okolne“ slike (Slika 9.). Za mene su rezultati sasvim u redu.

Slika 9.

6. Prethodno navedeni filteri su najčešće korišćeni, što ne znači da i ostali nemaju oblast primene. Tako, filteri iz jezička Interlacing (Slika 5.) pomoći će vam da rešite problem preplitanja slike (kod mene se nikad nije desilo), iz jezička Colors da popravite boju, kontrast, osvetljenje slike i sl, iz jezička Denoise da uklonite razne vrste šuma na slici, popravite kompresibilnost (takođe nikad nije zatrebalo, za razliku od nekih mnogo hvaljenih aplikacija na onom drugom OS-u) i dr, iz jezička Sharpen/Blur da pokušate da izoštite ili zamaglite sliku i ostalo.

I sada, kada je sve podešeno prema našim željama, trebalo bi da pokrenete kompresiju (Slika 10.), i to kliknuvši na dugme Sačuvaj (Save), dati naziv filmu, recimo Film.avi i za sat i po, dva, naš „DiVX“ (tačnije rečeno mpeg4) je spremam.

Slika 10.

III - Ripovanje DVD-a

Postupak ripovanja DVD-a se svodi na prosto kopiranje fajlova VTS_AB_* iz direktorijuma VIDEO_TS na hard disk (gde se A i B brojevi), i to ne svih, već samo onih sa kombinacijom AB i svih sa kombinacijom AB, koji zajedno čine obično (3 ÷ 5) GB (obavezno jer ako se pokuša indeksiranje sa CD Roma, neće uspeti jer Avidemux pokušava da upiše idx file u direktorijumu gde se nalaze vob fajlovi, što naravno, neće uspeti – Read Only). Ako želimo da sve vob fajlove spojimo u jedan mpeg2 fajl dump.stream u tekućem direktorijumu, pomoći će nam MPlayer:

```
mplayer dvd://x -dumpstream
```

ili u jedan mpeg2 fajl FILM.mpg, takođe u tekućem direktorijumu:

```
mplayer dvd://x -dumpstream -dumpfile FILM.mpg
```

gde je x broj title-a (najčešće 1...)

Dalji postupak kompresije dat je u tački II.

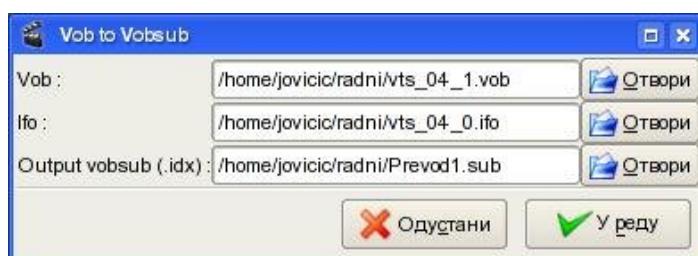
IV – Izvlačenje subtitlova iz DVD-a

Avidemux – Tools – VOB – VobSub (Slika 11.):

- Vob: Path do odgovarajućeg vob fajla (ne 0, najčešće broj 1.),
- Ifo: Path do odgovarajućeg ifo fajla (broj isti kao kod vob fajla),
- Ouput vobsub (.idx): Gde sačuvati fajl sa prevodom u DVD subtitle (.sub) formatu.

I u ovom obliku subtitle se može „leptiti“ na film po principu „slika na sliku“

Slika 11.

Avidemux - Tools - OCR (VobSub -- srt) (Sl. 12.):

- U desnom delu: Files – VobSub – Open – Select .idx (iz prethodnog koraka), izabrati jezik, pa OK
- U desnom delu: Files – Output Srt: Gde sačuvati fajl sa prevodom u SubRip (.srt) formatu
- Start OCR -- „Naučiti OCR kako da grafički prikaz slova, prebaci u text“

U ovom obliku subtitle se može „leptiti“ na film po principu „tekst na sliku“, ili koristiti kao samostalan subtitle file koji se naknadno poziva ne početku emitovanja filma. Treba naglasiti da je kodiran po UTF 8 (Slika 8.), a ne kao što je to slučaj sa subtitle fajlovima koji se nalaze na NET-u ili na CD-ovima sa filmom, kod kojih je Cp 1250.

Slika 12.

V – „Vađenje“ zvuka iz filma

Ova mogućnost Avidemuxa je korisna kada želimo da iz, recimo, video spotova izvučemo samo muziku radi daljeg slušanja na raznim audio plejerima. Postupak je vrlo jednostavan, potrebno je učitati spot ili bilo koji film čiji zvuk želimo i ići na liniju menija, pa Audio – Save, dati naziv, recimo Spot.mp3 i naš „iščupani“ zvuk je spreman. Ovde treba napomenuti da se priroda zvuka ne menja, na ovaj način nema nikakve naknadne rekompresije, pa ako je to avi mpeg4 („DiVX“) fajl, onda će zvuk biti u mp3 ili ogg formatu, a ako je u pitanju mpg ili vob mpeg2 fajl, onda će to biti mp2 ili ac3 format.

VI – Isecanje reklama ili neželjenog dela video snimka

Klizačem u glavnom prozoru (Slika 1.), doći do početka reklame ili neželjenog dela video snimka, pa kliknuti na oznaku „A“ (Slika 13.):

Slika 13.

zatim, takođe klizačem do kraja reklame ili neželjenog dela video snimka, pa kliknuti na oznaku „B“ (Slika 14.):

Slika 14.

i na kraju ići na liniju menija, pa Edit – Delete.

Valja napomenuti da se ovo dešava bez naknadne rekompresije, tj. otprilike brzinom kopiranja fajlova...

VII – Dodavanje drugog fajla – video snimka

Na početku treba naglasiti da se na postojeći video fajl može dodavati neograničen broj drugih video fajlova, ali potpuno istih karakteristika, audio i video bitrate, dimenzija slike i dr. Postupak je sledeći: učitati prvi film, pomoću klizača (Slika 1.) doći do kraja tog snimka, pa na liniju menija ići na File – +Append, pa dati path do drugog fajla, i tako sve

do zadnjeg fajla...

VIII – Konvertovanje u MPEG2

(DVD format)

Za razliku od nekih drugih, mnogo hvaljenijih aplikacija za video editovanje, Avidemux pristojno barata sa konvertovanjem u mpeg2 format. Mpeg2 format je format i vob fajlova za DVD.

Podešavanja su izvode u glavnom prozoru (Slika 1) i data su na slici 15, sa napomenom da bi Mplayer resize (Slika 6.) trebalo da se podesi na max 720x576, što je standardna dimenzija za PAL format i ovo bi trebalo da se shvati kao prvi korak u pripremi za dvd authoring.

Na kraju bih želeo da naglasim da je ovo samo mali deo onoga što može

Avidemux, i nikako ne bi trebalo da se zaustavi na ovom tekstu. Svaka nova verzija donosi nove stvari, Avidemux se vrlo intenzivno razvija, pa u narednim verzijama valja očekivati još priyatnih iznenađenja.

Slika 15.

Piše: Ivan Čukić

Web 2.0

Flock Web Browser

OTKAD JE NASTALA, FRAZA WEB 2.0 JE POSTALA REKLAMNI SLOGAN SKORO SVAKE INTERNET KOMPANIJE. UVOĐENJEM AJAX MODELA ZA PRAVLJENJE WEB APLIKACIJA (OPISANO U GNUZILLA MAGAZINU BROJ 12), STVARI SU POSTALE JOŠ GORE.

Glavne odlike koje Web 2.0 donosi su pregršt blog sajtova, ličnih galerija fotografija i takozvanih „sindikacija“ (RSS, Atom...).

Pretraživač za Web 2.0

Iako svaki moderni web pretraživač može da

pristupa svim ovim sadržajima, jedan od njih je odlučio da doživljaj podigne na viši nivo.

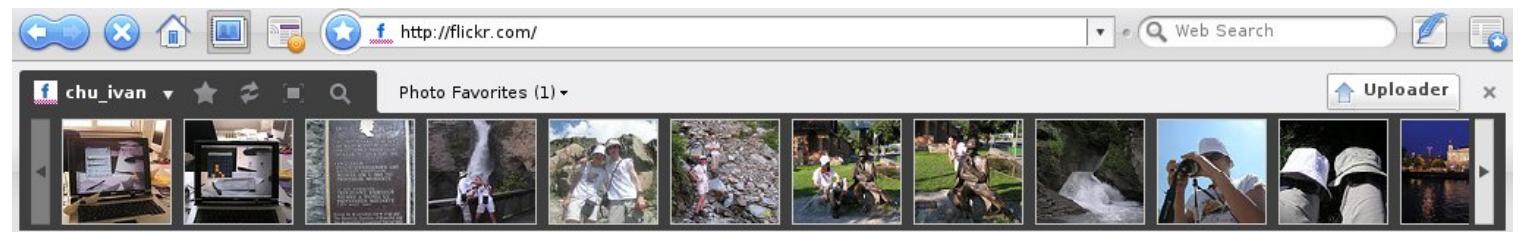
Flock

Flock je baziran na našem voljenom Mozilla Firefox pretraživaču, ali ga od njega deli mnogo više od samo nove savremenije grafičke teme, kako se to čini na početku.

Kao što možete da vidite na slici, raspored elemenata korisničkog okruženja je poznat i period prilagođavanja samo zavisi od brzine kojom ćete da prihvate nove mogućnosti ovog programa.

The screenshot shows the Flock web browser window. The title bar reads "Flock — The web browser for you and your friends". The menu bar includes File, Edit, View, Go, Favorites, Tools, and Help. The toolbar contains icons for Back, Forward, Home, Stop, and Search. The address bar shows "http://www.flock.com/". Below the toolbar, there are several tabs: "Flock — The web brow...", "GNUzilla.info", "Flock Start Page", "Introducing Flock Beta 1", and "blogs". The main content area displays the Flock homepage with its logo and slogan "The web browser for you and your friends". A yellow starburst badge on the right says "Try The Flock Browser Beta 1 (v0.7) for Linux". Below the badge, there's a screenshot of the Flock interface showing a photo gallery and a search bar. The text "For browsing, for sharing, for finding out" is visible. The Flock browser is described as a free web browser that makes it easier to share photos, stay up-to-date with news, and search the Web. It includes a "Photo Favorites" feature and an "Uploader". At the bottom, there's a link to "Read our announcement" and a "Blog" section. The footer shows the URL "http://www.flock.com/blog".

Zajednica

Glavni cilj koju ima prva verzija Flock pretraživača je olakšavanje interakcije sa sajtovima koji nude stvaranje zajednica i on-line druženja. (bar tako kažu na njihovoj prezentaciji.)

Fotografije

Flock, za sada, podržava samo dva najpopularnija sajta za deljenje fotografija i slika – flickr.com i photobucket.com.

Kad otvorite svoj nalog na nekom od njih, i podesite Flock da mu pristupa, dobijete dosta moćan alat za upload novih slika na sajt i organizaciju kontakata.

Kad pritisnete „Photos“ dugme na paleti sa alatkama (toolbar), pojaviće se tanka traka sa fotografijama (ako ih na vašem nalogu ima) u vrhu prozora.

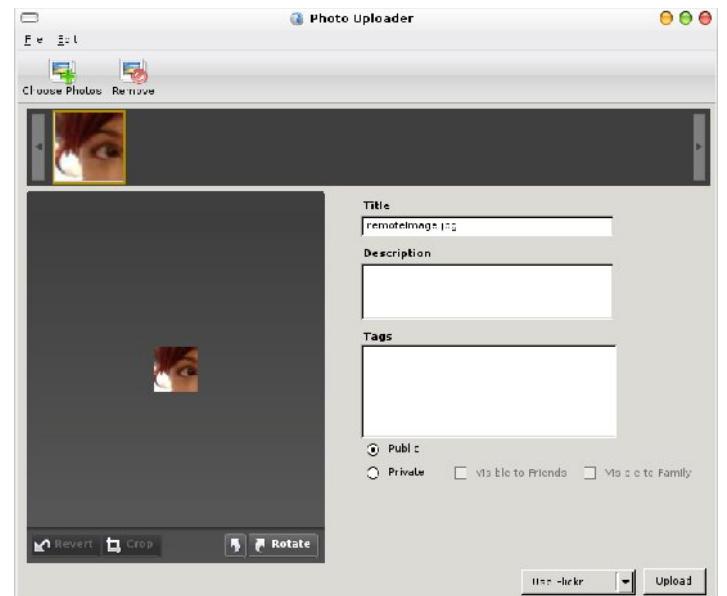
Iznad umanjenih prikaza slika, nalazi se nekoliko dugmića. Prvo dugme (gde je, na početku, ispisano vaše korisničko ime) predstavlja glavni meni pomoću kog možete da podešavate svoj nalog ili promenite osobu čije se slike prikazuju na traci (vaše ime biće zamenjeno imenom osobe čije ste fotografije učitali).

Photo Favorites

Sledeće dugme, mala zvezda, služi za dodavanje ili uklanjanje trenutno aktivne osobe iz odeljka Photo Favorites. Strelice su za osvežavanje liste slika, pravougaonik za prikaz malo većih sličica, a lupa za filtriranje slika po nekoj ključnoj reči.

Za osobe koje ubacite u Photo Favorites, Flock će automatski da proverava da li su objavljene nove fotografije i, ako jesu, prikazaće dugme „New“ koje otvara meni sa spiskom novoobjavljenih slika.

Upload

Pored pregleda slika, moguće je i da ih upload-ujete koristeći Photo Uploader dijalog, i time preskačući učitavanje bilo koje Flickr ili Photobucket stranice.

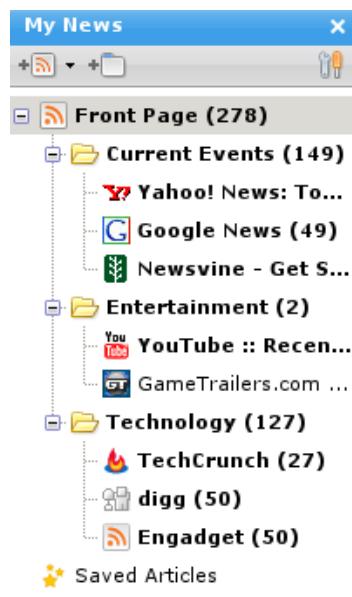
Mane

Flock većinu osnovnih opcija obavlja bez potrebe za učitavanjem spomenutih sajtova, ali to nije dovoljno. Ako ne budete pristupali početnoj strani Flickr, na primer, nećete znati da li vam je neko poslao poruku ili postavio komentar na neku od slika, pa samim tim nećete moći ni da odgovorite na njih.

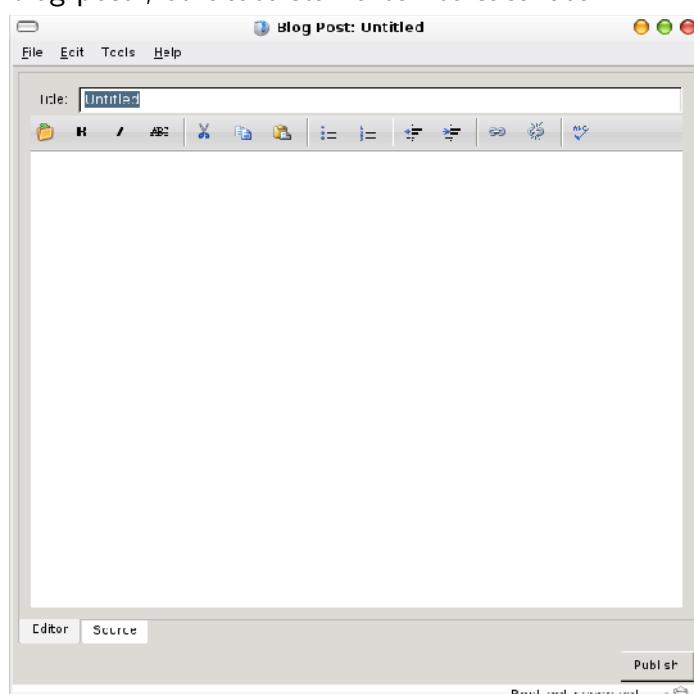
Sindikacija

Sistem za prikazivanje sindikacija je, manje-više, standardan – u levom delu prozora otvoří vám se lista sindikacija na koje ste pretplaćeni, sa brojem nepročitanih vesti u svakoj. Kad kliknete na neku od njih, vesti će da budu prikazane u glavnem delu prozora, u dosta nepreglednom formatu.

Blog

Kao poslednja velika novost kod web pretraživača Flock, tu je blog editor. Kad podesite svoj nalog na nekom od blog sajtova koje Flock podržava, dovoljno je samo da kliknete na dugme „Create a blog post“, otkucate šta želite i to sačuvate.

Flock će to automatski da doda na vaš blog da ceo svet vidi. Podržani su sajtovi bazirani na nekom od sledećih sistema: Drupal, WordPress, TypePad, Movable Type, Blogger i LiveJournal.

Ostale sitnice

Pretraga

Prilikom kucanja u polje za pretraživanje, otvara se meni sa rezultatima pretrage u Favorites sajtovima, istoriji posećenih sajtova, kao i prvih pet rezultata sa Yahoo-a (koji je ovde podrazumevani pretraživač). Nažalost, ne postoji mogućnost da se umesto Yahoo-a, na ovom mestu, stavi Google ili neki drugi pretraživač.

Favorites

U Flock razvojnom timu su se lepo setili da postave dugme za instant favorizovanje aktivnog sajta na levu stranu polja za adresu - velika zvezda koja postaje žuta kad pristupate sajtu koji je među favoritima.

Najveća mana sistema je nemogućnost postavljanja direktorijuma sa linkovima na toolbar.

Da ili ne?

Na kraju ostaje samo pitanje da li napustiti Firefox radi ovog programa. Moj odgovor je „ne“, bar ne u potpunosti. Ako pristupate Flickru (ili nekom od blog sajtova), onda koristite Flock, ali za normalno surfovanje je Firefox i više nego dovoljan.

Problem je i činjenica da se Flock ređe ažurira, tako da sigurnosni propusti koji se u Firefoxu stalno ispravljaju, ovde preživljavaju mnogo duže.

DPKG

OVAJ VODIČ UPOZNAĆE VAS SA „DPKG“, DEBIANOVIM MENADŽEROM PAKETA. BIĆE PREDSTAVLJEN „DPKG“ I BIĆE POKAZANO KAKO PRETRAŽIVATI, KOJI SE FAJLOVI INSTALIRAJU SA NEKIM PAKETOM, KOJI PAKETI SU INSTALIRANI NA SISTEMU...

Pretraga za paketima koji sadrže određeni fajl

Često se dešava da kada koristite program, želite da znate koji paket ga sadrži. Uzmimo za primer „gaim“. Pretraga za fajlom koji sadrži „bin/gaim“ izgleda ovako:

```
$ dpkg -S bin/gaim
gaim: /usr/bin/gaim
gaim: /usr/bin/gaim-send
gaim: /usr/bin/gaim-remote.py
gaim: /usr/bin/gaim-client-example
gaim: /usr/bin/gaim-send-async
gaim: /usr/bin/gaim-notifications-
example.py
```

Nalaženje instaliranog paketa

Pretraga za instaliranim paketima koji se nazivaju „gaim.i.još.nešto“ obavlja se sledećom komandom:

```
$ dpkg --get-selections 'gaim*'
gaim install
gaim-data install
gaim-dev install
gaim-xmms-remote purge
```

Ovo vam daje željene pakete kao i njihov status (install|deinstall|purge). „Install“ označava da je paket instaliran na sistem ;), „deinstall“ znači da je paket uklonjen sa sistema, ali da su konfiguracioni fajlovi zadržani, a „purge“ znači da su uklonjeni i paket i svi njegovi konfiguracioni fajlovi.

Nalaženje verzije instalacije

Kada je paket instaliran na vaš sistem, možda biste želeli da znate i koje je on verzije. U sledećem primeru, verzija „gaim“ je 2.0.0.0 beta3 i revizija Debiana „2ubuntu0“, kratak opis paketa dolazi zajedno i sa statusom paketa (ii,un,pn..):

```
$ dpkg -l 'gaim*'
Desired=Unknown/Install/Remove/Purge/Hold
| Status=Not/Installed/Config-
files/Unpacked/Failed-config/Half-installed
|/ Err?=(none)/Hold/Reinst-required/X=both-
problems (Status,Err: uppercase=bad)
||/ Name Version Description
+++-=====
ii gaim 2.0.0beta3-2ubuntu0 multi-protocol
instant messaging client un gaim-common (no
description available)
ii gaim-data 2.0.0beta3-2ubuntu0 multi-
protocol instant messaging client - data
files
ii gaim-dev 2.0.0beta3-2ubuntu0 multi-
protocol instant messaging client -
development files
un gaim-gnome (no description available)
pn gaim-xmms-remote
```

Nalaženje svih fajlova u paketu

Kada se paket instalira, možete naći sve fajlove koje je instalirao taj paket uz pomoć sledeće komande:

```
$ dpkg -l gaim
```

Ovo može da bude korisno kada se traže konfiguracioni fajlovi softvera.

Nalaženje statusa paketa:

Na kraju, možete da dobijete status paketa uz pomoć opcije „-s“, čime se dobija status paketa zajedno sa listom paketa od kojih on zavisi, uz opis paketa.

Firefox ekstenzije i mnogo više

SVRHA OVOGA ČLANKA NIJE DA SE NABROJE NAJBOLJE EKSTENZIJE ZA FIREFOX, JER SVAKO IMA SVOJU LISTU NAJBOLJIH, VEĆ DA VAS UPOZNA SA EKSTENZIJAMA UOPŠTE, GDE MOŽETE DA IH NAĐETE, I DA OPIŠE EKSTENZIJE KOJE KORISTI AUTOR OVOGA ČLANKA.

Firefox je open source web preglednik, koji je prema <http://www.xitimonitor.com/images/etudes/equipe ment6.gif> u nekim zemljama, zauzeo čak i do 30% tržista, što znači da je odmah posle Internet Explorer-a. Po mišljenju autora članka prava snaga Firefox-a je upravo u ekstenzijama, jer omogućuje svakome da nadomesti nove mogućnosti, te tako dobije web preglednik "baš po svojoj meri".

Popis ekstenzija

1. Aardvark

Da li ste ikada želeli da odštampate neku stranicu, ali se na njoj nalazilo još 50% sadržaja koji vam uopšte nije potrebno? Rešenje je bilo: odštampati sve ili copy/paste tekst koji vam treba u neki tekst editor, što bi često povuklo još neke probleme kao što su poravnavanje, uređivanje itd. Sada je rešenje u ovoj ekstenziji koja vam omogućuje da jednostavno sklonite elemente koji vam nisu potrebni, te odštampate upravo ono što vam treba. Jako korisno!

Adresa:

<http://karmatics.com/aardvark/>

2. All-in-One Sidebar

Dodaje pomoćni izbornik sa leve strane Firefox-a sa ikonama, uz čiju pomoć je olakšan pristup do

instaliranih ekstenzija, tema, bookmarka-a ...

Adresa:

<http://firefox.exxile.net/index.php>

3. Colorful tabs

Ako imate minimalno 5 do 30 tabova otvorenih u isto vreme, ovo je ekstenzija za vas: ona jednostavno svaki otvoreni tab farbu u drugu boju, te na taj način olakšava snalaženje među tabovima.

Adresa:

<http://varun21.googlepages.com/main.html>

4. Cooliris

Ako pretražujete preko Google, sigurno ste ponekad pomislili da bi bilo dobro kada bi mogli staviti kurSOR miša iznad stranice na kojoj se nalazi traženi pojam, te na taj način dobiti pop-up prozor u kome bi mogli da vidite kako stranica izleda. Upravo to radi ova ekstenzija. Ako koristite pretraživač Google, obavezno instalirati.

Adresa:

<http://www.cooliris.com/>

5. DownThemAll

Ovo je download menager, uz čiju pomoć možete npr. da skinete sve slike ili mp3 datoteke sa neke stranice.

Adresa:

<http://www.downthemall.net/>

6. Fasterfox

Ekstenzija koja omogućuje brži rad Firefox-a. Može detaljno da se podesi, te prikazuje vreme koje je bilo potrebno da se stranica učita.

Adresa:

<http://fasterfox.mozdev.org/>

7. FlashBlock

Ako vas nerviraju dosadne flash reklame, ovo je ekstenzija za vas. Ona će umesto svakoga flash elementa na stranici prikazati trouglica, sa kojim možete da pokrenete taj sadržaj (znači ako su linkovi na stanicu napravljeni u flashu, onda se i oni neće videti, ako ih ne pokrenete).

Adresa:

<http://flashblock.mozdev.org/>

8. PDFdownload

Pošto Firefox ima nespretno rukovanje sa PDF datotekama, ova ekstenzija rešava taj problem, te omogućuje otvaranje PDF datoteke unutar Firefox-a ili download.

Adresa:

<http://www.pdfdownload.org/>

9. ServerSpy

Ekstenzija koja u donjem desnom ugлу Firefox-a prikazuje vrstu HTTP servera na kome se stranica nalazi.

Adresa:

<http://jacquetc.free.fr/mozilla/exts/ServerSpy/>

10. TabMixPlus

Ekstenzija koja poboljšava upravljanje tabovima i trebalo bi da je instalirate. Nekoliko puta mi se dešavalo da se Firefox sruši (instalirao sam deset novih ekstenzija, otvoreno preko 20 tabova i Firefox se nije gasio danima), i naravno ko bi se sada setio koji su sve tabovi bili otvoreni i kako li sam samo našao te stranice. Jedno od rešenja je bilo pretraživanje po istoriji, što je davalо rezultate, ali bi se izgubilo po pola sata. Ova ekstenzija pamti sve otvorene tabove, te tako ako vam se Firefox sruši, kada ga sledeći put pokrenete, on će se otvoriti sa svim tabovima koji su bili otvoreni kada se srušio.

Adresa:

<http://tmp.garyr.net/>

11. VideoDownloader

Ako surfate po www.youtube.com, pre ili kasnije vam se dogodilo da ste poželili neki filmić snimiti na računar. Upravo za to služi ova ekstenzija, pristupa joj se preko male ikone u donjem desnom ugлу Firefox-a.

Adresa:

http://javimoya.com/blog/youtube_en.php

12. WebDeveloperExtension

Jako korisna ekstenzija za web developere.

Adresa:

<http://chrispederick.com/work/webdeveloper/>

Ekstenzije nastavak

Ovo je bio kratak popis najbitnijih ekstenzija koje koristi autor ovoga članaka. Ako želite saznati više o temi pogledajte:

1. <https://addons.mozilla.org/firefox/extensions/> -> nalaze se gotovo sve moguće ekstenzije za Firefox
2. <http://lesliefranke.com/files/firefoxwdev/firefoxwdev.htm> -> ako ste web developer, pogledajte ovaj popis ekstenzija i naučite kako da povećate svoju produktivnost sa Firefox-om
3. <http://www.listible.com/list/best-firefox-extensions-for-power-users> -> lista ekstenzija od Listible zajednice

Firefox teme

Ako vam je izgled vašega Firefox-a dosadio, možete to lako da promenite: skok do <http://addons.mozilla.org/firefox/themes/> da saznate više.

Mozilla Firefox Cheat Sheet

Link na njega je
<http://lesliefranke.com/2006/06/22/mozilla-firefox-cheat-sheet-update/>

Kako koristiti šifrovane direktorijume uz pomoć ENCFS i FUSE

Piše: **Chantra** (www.debuntu.org)

Prevod: **Mladen Mirilović**

PUNO JE RAZLIČITIH REŠENJA ZA ŠIFROVANJE

PODATAKA NA HARD DISKU. MOŽE SE ŠIFROVATI CELA PARTICIJA POMOĆU KERNEL FAJL SISTEMA ILI DA SE ŠIFRUJU SAMO ODREĐENI DIREKTORIJUMI NA HARD DISKU.

To se može postići uz pomoć „encfs“ i „fuse“. Ovo uputstvo pokazaće vam kako se lako može šifrovati direktorijum na vašem fajl sistemu.

Alatke koje ćemo za to koristiti su:

- fuse
- encfs

„Encfs“ omogućava šifrovanje virtualnih fajl sistema. Virtuelnih, zato što se neće šifrovati cela particija, već će se koristiti uobičajeni fajl sistemi kao što su ext3, reiserfs... Dobra činjenica jeste da ne mora da se kreira novi fajl sistem određene veličine, već može da se koristi onoliko prostora koliko je slobodno u već postojećem fajl sistemu u kome će se šifrovati podaci.

Potrebni paketi se instaliraju na sledeći način:

```
$sudo apt-get install fuse-utils encfs
```

Mora se proveriti da li korisnik pripada „fuse“ grupi:

```
$groups
```

Ako se u odgovoru pojavi „fuse“, sve je u redu. U suprotnom, trebalo bi da se korisnik doda u „fuse“ grupu:

```
$sudo adduser myuser fuse
```

Takođe, mora da bude učitan „fuse“ kernel modul:

```
$sudo modprobe fuse
```

Ako je potrebno da se ovaj modul automatski učitava pri podizanju sistema, mora da bude upisan u „/etc/modules“.

Sada, primera radi, ako bi trebalo da šifrujete direktorijum pod imenom „/home/myuser/.encrypted“, prva stvar koju bi trebalo da uradite jeste kreiranje virtualne tačke montiranja: „/home/myuser/.encrypted“, i direktorijuma na koji će da bude montirana:

```
$mkdir /home/myuser/.encrypted  
$mkdir /home/myuser/encrypted
```

Sada, trebalo bi da se jednostavno montira fajl sistem uz pomoć „encfs“. Ako je fajl sistem već kreiran, pitaće za šifru za dešifrovanje fajl sistema. U suprotnom, postaviće pitanje za kreiranje fajl sistema, te će pritisak na „ENTER“ da izvrši standardno podešavanje koje će da odgovara većini korisnika.

I na kraju, trebalo bi da se montira fajl sistem i da se počne sa uređivanjem fajlova.

```
$encfs /home/myuser/.encrypted  
/home/myuser/encrypted  
$echo "test" >  
/home/myuser/encrypted/test.txt  
$echo "test2" >  
/home/myuser/encrypted/test2.txt
```

Kao što se i vidi „test.txt“ i „test2.txt“ su kreirani i mogu da se čitaju u „/home/myuser/encrypted“.

Sada, kada se šifrovani fajl sistem demontira:

```
$fusermount -u /home/myuser/encrypted
```


provera sadržaja u „/home/myuser/encrypted“:

```
$ls /home/myuser/encrypted
```

Prazno! Svi fajlovi su u

„/home/myuser/.encrypted“:

```
$ls /home/myuser/.encrypted
```

Imena fajlova su šifrovana i njihov sadržaj nije čitljiv
:). Sada kada se šifrovani direktorijum ponovo
montira:

```
$encfs /home/myuser/.encrypted
```

```
/home/myuser/encrypted
```

i ponovo se unese lozinka koja je definisana kada je
fajl sistem kreiran. Provera sadržaja u

„/home/myuser/encrypted“:

```
$ls /home/myuser/encrypted
```

```
test.txt test2.txt
```

Fajlovi su vraćeni :).

Zaključak: Ovo je veoma jednostavno šifrovanje
fajlova. Ima prednost što nije primenjeno na ceo fajl
sistem tako da se ne mora kreirati šifrovana
particija, već se samo kreira direktorijum u kome se
smeštaju osetljivi podaci.

Piše: Ivan Čukić

Rat na pogrešnom frontu

Linus i GPL v. 3

KAO ŠTO TO UVEK I BIVA, BORBA PROTIV
ZAJEDNIČKOG ZLA OPET PADA U DRUGI PLAN DOK SE
FRAKCIJE BORACA SVAĐAJU MEĐU SOBOM.

Ovog puta je autor Linux-a (kernela), Linus Torvalds odlučio da iskaže svoje mišljenje vezano za novu verziju GPL-a i razloge za njeno donošenje. Kao što znate, pri pojavljivanju prve radne verzije (GPL 3 draft 1), Linus je izjavio da će kernel i dalje da bude objavlјivan pod, sada aktuelnom, verzijom 2. Tada je to delovalo samo kao obično kontriranje tipa „E baš neću!“, ali su se stvari zahuhtale i postale mnogo ozbiljnije. U diskusiju vezanu za drugu radnu verziju GPL-a na sajtu Groklaw se uključio i sam Linus (identitet je potvrđen, bar sudeći po CNet-u).

Svrha

Po njemu, svrha GPL-a je bila quid pro quo – ako daje svetu svoj open-source (termin koji on koristi) program, to je sa idejom da korisnici mogu da ga koriste kako požele, ali da moraju sa svetom da podele sve izmene koje naprave.

„Svrha GPL-a, bar što se tiče FSF-a, nikad nije bila 'dobrota'. Sve se vrti oko višeg cilja, i nečega što FSF smatra da je mnogo važnije – 'sloboda'. Ja se ne slažem sa tim. Smatram da je 'sloboda' lepa stvar, ali mi ovde ne pričamo baš o ropstvu. Pokušavajući da izigravamo Abrahama Linkolna naše generacije, samo nas dovodi do toga da izgledamo glupi i uobraženi. Pre bih govorio o 'dobroti' i o tome da je ovo mnogo bolji način za stvaranje kvalitetnog softvera, a pritom i zabavan.“ izjavio je Linus.

Rat FSF-a

„Svrha (GPL-a 3) je huškanje i potpaljivanje vatre, što je dobro jedino za ekstremističke stavove koje ima FSF. FSF posebno ne voli što je Linux pretvorio GPLv2 u nešto pragmatično. GPLv3 je smisljena tako da doneće FSF-u „dobre stare dane“, kad je „Free Software“ bio rat, a RMS (Stallman) general. Ali ovo, u suštini, nije rat. Mirna i srećna koegzistencija je ovde poželjnija nego moralni džihad.“

„FSF se ponašao idiotski u poslednjoj deceniji. Zbog čega mislite da je uopšte stvaran termin 'open-source'? Baš zbog toga što je FSF uprljao reč 'sloboda'. Ljudi koji ovde pokušavaju da stvore rat, nisu oni koji stvarno nešto rade.“

Sudeći po Torvaldsu, sve izmene koje su predložene za GPLv3 su prouzrokovane strahom i mržnjom.

„Ništa dobro nije izašlo iz straha i mržnje – pogledajte glupe poteze koje je pravio Sun Microsystems što se tiče Jave i ostalih stvari. Izgleda kao da je sve što su radili bilo, ne da pomognu korisnicima, nego zbog straha i gnušanja od konkurenčije“.

Čemu sve ovo?

Preskočiću da dam svoj komentar na sve ovo jer uzimanje bilo čije strane u celoj priči smatram pogrešnim. I jedna i druga strana imaju dobre argumente, ali mislim da nijedna od njih nije bez putera na glavi i da previše energije troše na pogrešne stvari.

Ako vi imate neki komentar na sve ovo, pošaljite na kontakt adresu, pa ćemo pisma da objavimo u sledećem broju.

Društveni značaj slobodnog softvera

Britanika kao deo prošlosti

Na osnovi slobodnog softvera najveća enciklopedija današnjice je Vikipedija (<http://www.wikipedia.org/>). 16. novembra 2004. godine Vikipedija je po broju članaka pretekla Britaniku. Iako se jop uvek mogu naći problemi u njenom funkcionisanju (pre svega, problem je moguća nedovoljna relevantnost teksta), nesumnjiva je nesrazmerna u vremenu postojanja Britanike i Vikipedije. Vikipedija je nastala 2001. godine, a Britanika koji vek ranije.

Zasnovana na principima Licence za slobodnu dokumentaciju Gnu, Vikipedija je postala najveća enciklopedija, a samo je pitanje vremena kada će Vikipedija postati i najveća biblioteka čovečanstva. Preko toga, postoje i kritike Vikipedije, koje se kreću od umanjene relevantnosti članaka (koja se nadomešćuje valjanim izborom linkova) do uslovno autoritarne strukture vlasti na Vikipediji (ova uslovna autoritarnost je izuzetno daleko od autoritarnosti ma koje drzavne, a jos dalje od autoritarnosti u kapitalistickim institucijama, dakako).

Literatura

- Kritika Vikipedija na Anarhopediji (<http://eng.anarchopedia.org/Wikipedia>)
- Najčešće postavljana pitanja o Vikipediji – Autorsko pravo (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia_Copyright_FAQ)
- Najčešće postavljana pitanja o Vikipediji – Pregled Vikipedije (http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia_Overview_FAQ)

- O Vikipediji na Vikipediji (<http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>)
- Džimbo Vels, Slobodno znanje zahteva sloboden softver i slobodne formate fajlova (<http://blog.jimmywales.com/index.php/archives/2004/10/21/free-knowledge-requires-free-software-and-free-file-formats/>)

Stavovi prema slobodnom softveru i srodnim pitanjima

Od "pokreta osobnjaka" koje je nosio i nosi etički stav prema razmeni elektronskih informacija, slobodni softver je postao i značajni privredni činilac i razvijenih i manje razvijenih društava. Tako je neminovno došao u prostor interesovanja različitih pojedinaca i grupa. Na Zapadu danas gotovo da nema obrazovane osobe koja nema nekakav stav prema slobodnom softveru. Ipak, zanimljivo je taj odnos podeliti na dve grupe: (1) prvu grupu čini presek idejno-ideoloških odnosa prema slobodnom softveru, dok (2) drugu grupu čini odnos zvaničnih državnih institucija prema slobodnom softveru i autorskom pravu.

Stavovi prema slobodnom softveru se kreću od odbacivanja kao antikapitalističke tvorevine (kroz različite eufemizme), preko potpunog podržavanja, do kritike koja se odnosi na posrednu službu slobodnog softvera u imperijalnim i vojnim svrham. Sa liberalne desnice, iz tradicionalnih kapitalističkih feuda koji su nesposobni da se uhvate u koštač sa promenama, ali i od onih savremenih multinacionalnih kompanija koje svoj profit zasnivaju na softveru u vlasništvu -- dolazi kritika slobodnog softvera kao "komunističke pošasti",

nečega što je protivno "američkom načinu života", itd.

Savremeni liberalna misao je, ipak, naklonjena slobodnom softveru. Ipak, to je pre naklonjenost jednom drugom, sličnom pokretu, nastalom upravo iz težnji da se slobodni softver komercijalizuje: pokretu otvorenog koda (open source). Kao pragmatičniji u svom odnosu prema krupnom kapitalu, pokret otvorenog koda je stekao naklonost velikih multinacionalnih kompanija, među kojima je najznačajniji IBM. Ova liberalna struja jasno vidi kuda idu tokovi u širenju znanja i prilagođava svoje poslovanje novonastaloj situaciji, čak je i usmeravajući u cilju uništavanja konkurenциje starog kova, zasnovane na proizvodnji softvera u vlasništvu.

Socijaldemokratski i marksistički odnos prema slobodnom softveru je potpuno podržavajući. Uostalom, sami nosioci pokreta slobodnog softvera su socijal-demokrate i marksisti: Ričard Stalman je socijal-demokrata, Eben Moglen je marksista. Sa strane anarchističkih stavova dolaze dva pitanja: (1) Da li je etički opravданo koristi pravni sistem za zaštitu slobode ili je bolje sve (načelno) stavljati u javni domen? -- i (2) Da li su nosioci pokreta slobodnog softvera svesni da se rad stotine hiljada programera koristi u svrhu razvoja vojne industrije, razvoja različitih sistema za kontrolu ljudi itd.

Koliko se na prvi odgovor može odgovoriti pragmatično: živi se u pravnom sistemu i ovo je u informacionom društvu do sada najefektniji taktički potez za očuvanje slobode razmene informacija; toliko ostaje jasno da ne postoji mogućnost nalaženja rešenja u slobodnom softveru po pitanju drugog problema.

Stavovi državnih struktura se uglavnom poklapaju sa uticajem koji na određene vlade vrše određene multinacionalne kompanije. Ako su to multinacionalne kompanije koje se zalažu za softver

u vlasništvu, državne strukture će podržavati softver u vlasništvu; ako uticaj vrše multinacionalne kompanije koje podržavaju otvoreni kod, državne strukture će imati povoljniji odnos prema slobodnom softveru.

Zanimljivi su tu primeri različitih zemalja: U Srbiji je, zahvaljujući dogovoru Vlade i kompanije Mikrosoft, na državnoj televiziji bio prikazan izuzetno nekorektan polemički prilog o tome kako je Gnu-Linuks loš, što je bio samo deo u snažnoj kampanji protiv slobodnog softvera.

U SAD sve državne institucije svoj pisani materijal, ako iznose u javnost i ako nije iz nekog razloga označen kao poverljiv, daju ga u javno vlasništvo; tako se na sajtu Centralne obaveštajne agencije (<http://www.odci.gov>) mogu dobiti godišnje informacije o svim zemljama na svetu koje se mogu slobodno koristiti. Ipak, SAD imaju zakone koji onemogućavaju izvoz jake kripcije podataka; zahvaljujući konzervativnim strujama postoji cenzura različitog "nepristojnog" materijala, itd. Veći broj evropskih i drugih zemalja uvele su u državne institucije i državna preduzeća slobodni softver: Norveška, Nemačka, Makedonija, Kina itd. A brazilska država je zvanično sponzorisala pokret slobodnog softvera u Brazilu.

Literatura

- Duncan Campbell, How NSA access was built into Windows
(<http://www.heise.de/tp/r4/artikel/5/5263/1.html>)
- Duncan Campbell, Only NSA can listen, so that's OK
(<http://www.heise.de/tp/r4/artikel/2/2898/1.html>)
- Francois-Rene Rideau, Patents Are An Economic Absurdity
(<http://fare.tunes.org/articles/patents.html>)

Version 1.2 - November 2002

GNU Free Documentation License

Copyright (C) 2000,2001,2002 Free Software Foundation, Inc.
51 Franklin St, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301 USA
Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies
of this license document, but changing it is not allowed.

0. PREAMBLE

The purpose of this License is to make a manual, textbook, or other functional and useful document "free" in the sense of freedom: to assure everyone the effective freedom to copy and redistribute it, with or without modifying it, either commercially or noncommercially. Secondly, this License preserves for the author and publisher a way to get credit for their work, while not being considered responsible for modifications made by others.

This License is a kind of "copyleft", which means that derivative works of the document must themselves be free in the same sense. It complements the GNU General Public License, which is a copyleft license designed for free software.

We have designed this License in order to use it for manuals for free software, because free software needs free documentation: a free program should come with manuals providing the same freedoms that the software does. But this License is not limited to software manuals; it can be used for any textual work, regardless of subject matter or whether it is published as a printed book. We recommend this License principally for works whose purpose is instruction or reference.

1. APPLICABILITY AND DEFINITIONS

This License applies to any manual or other work, in any medium, that contains a notice placed by the copyright holder saying it can be distributed under the terms of this License. Such a notice grants a world-wide, royalty-free license, unlimited in duration, to use that work under the conditions stated herein. The "Document", below, refers to any such manual or work. Any member of the public is a licensee, and is addressed as "you". You accept the license if you copy, modify or distribute the work in a way requiring permission under

copyright law.

A "Modified Version" of the Document means any work containing the Document or a portion of it, either copied verbatim, or with modifications and/or translated into another language.

A "Secondary Section" is a named appendix or a front-matter section of the Document that deals exclusively with the relationship of the publishers or authors of the Document to the Document's overall subject (or to related matters) and contains nothing that could fall directly within that overall subject. (Thus, if the Document is in part a textbook of mathematics, a Secondary Section may not explain any mathematics.) The relationship could be a matter of historical connection with the subject or with related matters, or of legal, commercial, philosophical, ethical or political position regarding them.

The "Invariant Sections" are certain Secondary Sections whose titles are designated, as being those of Invariant Sections, in the notice that says that the Document is released under this License. If a section does not fit the above definition of Secondary then it is not allowed to be designated as Invariant. The Document may contain zero Invariant Sections. If the Document does not identify any Invariant Sections then there are none.

The "Cover Texts" are certain short passages of text that are listed, as Front-Cover Texts or Back-Cover Texts, in the notice that says that the Document is released under this License. A Front-Cover Text may be at most 5 words, and a Back-Cover Text may be at most 25 words.

A "Transparent" copy of the Document means a machine-readable copy, represented in a format whose specification is available to the general public, that is suitable for revising the document straightforwardly with generic text editors or (for images composed of pixels) generic paint programs or (for drawings) some widely available drawing editor, and that is suitable for input to text formatters or for automatic translation to a variety of formats suitable for input to text

formatters. A copy made in an otherwise Transparent file format whose markup, or absence of markup, has been arranged to thwart or discourage subsequent modification by readers is not Transparent. An image format is not Transparent if used for any substantial amount of text. A copy that is not "Transparent" is called "Opaque".

Examples of suitable formats for Transparent copies include plain ASCII without markup, Texinfo input format, LaTeX input format, SGML or XML using a publicly available DTD, and standard-conforming simple HTML, PostScript or PDF designed for human modification. Examples of transparent image formats include PNG, XCF and JPG. Opaque formats include proprietary formats that can be read and edited only by proprietary word processors, SGML or XML for which the DTD and/or processing tools are not generally available, and the machine-generated HTML, PostScript or PDF produced by some word processors for output purposes only.

The "Title Page" means, for a printed book, the title page itself, plus such following pages as are needed to hold, legibly, the material this License requires to appear in the title page. For works in formats which do not have any title page as such, "Title Page" means the text near the most prominent appearance of the work's title, preceding the beginning of the body of the text.

A section "Entitled XYZ" means a named subunit of the Document whose title either is precisely XYZ or contains XYZ in parentheses following text that translates XYZ in another language. (Here XYZ stands for a specific section name mentioned below, such as "Acknowledgements", "Dedications", "Endorsements", or "History".) To "Preserve the Title" of such a section when you modify the Document means that it remains a section "Entitled XYZ" according to this definition.

The Document may include Warranty Disclaimers next to the notice which states that this License applies to the Document. These Warranty Disclaimers are considered to be included by reference in this License, but only as regards disclaiming warranties: any other implication that these Warranty Disclaimers may have is void and has no effect on the meaning of this License.

2. VERBATIM COPYING

You may copy and distribute the Document in any medium, either commercially or noncommercially, provided that this License, the copyright notices, and the license notice saying this License applies to the Document are reproduced in all copies, and that you add no other conditions whatsoever to those of this License. You may not use technical measures to obstruct or control the reading or further copying of the copies you make or distribute. However, you may accept compensation in exchange for copies. If you distribute a large enough number of copies you must also follow the conditions in section 3.

You may also lend copies, under the same conditions stated above, and you may publicly display copies.

3. COPYING IN QUANTITY

If you publish printed copies (or copies in media that commonly have printed covers) of the Document, numbering more than 100, and the Document's license notice requires Cover Texts, you must enclose the copies in covers that carry, clearly and legibly, all these Cover Texts: Front-Cover Texts on the front cover, and Back-Cover Texts on the back cover. Both covers must also clearly and legibly identify you as the publisher of these copies. The front cover must present the full title with all words of the title equally prominent and visible. You may add other material on the covers in addition. Copying with changes limited to the covers, as long as they preserve the title of the Document and satisfy these conditions, can be treated as verbatim copying in other respects.

If the required texts for either cover are too voluminous to fit legibly, you should put the first ones listed (as many as fit reasonably) on the actual cover, and continue the rest onto adjacent pages.

If you publish or distribute Opaque copies of the Document numbering more than 100, you must either include a machine-readable Transparent copy along with each Opaque copy, or state in or with each Opaque copy a computer-network location from which the general network-using public has access to download using public-standard network protocols a complete Transparent copy of the Document, free of added material. If you use the latter option, you must take reasonably prudent steps, when you begin distribution of Opaque copies in quantity, to ensure that this Transparent copy will remain thus accessible at the stated location until at

least one year after the last time you distribute an Opaque copy (directly or through your agents or retailers) of that edition to the public.

It is requested, but not required, that you contact the authors of the Document well before redistributing any large number of copies, to give them a chance to provide you with an updated version of the Document.

4. MODIFICATIONS

You may copy and distribute a Modified Version of the Document under the conditions of sections 2 and 3 above, provided that you release the Modified Version under precisely this License, with the Modified Version filling the role of the Document, thus licensing distribution and modification of the Modified Version to whoever possesses a copy of it. In addition, you must do these things in the Modified Version:

- A. Use in the Title Page (and on the covers, if any) a title distinct from that of the Document, and from those of previous versions (which should, if there were any, be listed in the History section of the Document). You may use the same title as a previous version if the original publisher of that version gives permission.
- B. List on the Title Page, as authors, one or more persons or entities responsible for authorship of the modifications in the Modified Version, together with at least five of the principal authors of the Document (all of its principal authors, if it has fewer than five), unless they release you from this requirement.
- C. State on the Title page the name of the publisher of the Modified Version, as the publisher.
- D. Preserve all the copyright notices of the Document.
- E. Add an appropriate copyright notice for your modifications adjacent to the other copyright notices.
- F. Include, immediately after the copyright notices, a license notice giving the public permission to use the Modified Version under the terms of this License, in the form shown in the Addendum below.
- G. Preserve in that license notice the full lists of Invariant Sections and required Cover Texts given in the Document's license notice.
- H. Include an unaltered copy of this License.
- I. Preserve the section Entitled "History", Preserve its Title, and add to it an item stating at least the title, year, new authors, and publisher of the Modified Version as given on the Title Page. If there is no section Entitled "History" in the

Document, create one stating the title, year, authors, and publisher of the Document as given on its Title Page, then add an item describing the Modified Version as stated in the previous sentence.

- J. Preserve the network location, if any, given in the Document for public access to a Transparent copy of the Document, and likewise the network locations given in the Document for previous versions it was based on. These may be placed in the "History" section. You may omit a network location for a work that was published at least four years before the Document itself, or if the original publisher of the version it refers to gives permission.
- K. For any section Entitled "Acknowledgements" or "Dedications", Preserve the Title of the section, and preserve in the section all the substance and tone of each of the contributor acknowledgements and/or dedications given therein.
- L. Preserve all the Invariant Sections of the Document, unaltered in their text and in their titles. Section numbers or the equivalent are not considered part of the section titles.
- M. Delete any section Entitled "Endorsements". Such a section may not be included in the Modified Version.
- N. Do not retitle any existing section to be Entitled "Endorsements" or to conflict in title with any Invariant Section.
- O. Preserve any Warranty Disclaimers.

If the Modified Version includes new front-matter sections or appendices that qualify as Secondary Sections and contain no material copied from the Document, you may at your option designate some or all of these sections as invariant. To do this, add their titles to the list of Invariant Sections in the Modified Version's license notice. These titles must be distinct from any other section titles.

You may add a section Entitled "Endorsements", provided it contains nothing but endorsements of your Modified Version by various parties--for example, statements of peer review or that the text has been approved by an organization as the authoritative definition of a standard.

You may add a passage of up to five words as a Front-Cover Text, and a passage of up to 25 words as a Back-Cover Text, to the end of the list of Cover Texts in the Modified Version. Only one passage of Front-Cover Text and one of Back-Cover Text may be added by (or through arrangements made by) any one entity. If the Document already includes a cover text

for the same cover, previously added by you or by arrangement made by the same entity you are acting on behalf of, you may not add another; but you may replace the old one, on explicit permission from the previous publisher that added the old one.

The author(s) and publisher(s) of the Document do not by this License give permission to use their names for publicity for or to assert or imply endorsement of any Modified Version.

5. COMBINING DOCUMENTS

You may combine the Document with other documents released under this License, under the terms defined in section 4 above for modified versions, provided that you include in the combination all of the Invariant Sections of all of the original documents, unmodified, and list them all as Invariant Sections of your combined work in its license notice, and that you preserve all their Warranty Disclaimers.

The combined work need only contain one copy of this License, and multiple identical Invariant Sections may be replaced with a single copy. If there are multiple Invariant Sections with the same name but different contents, make the title of each such section unique by adding at the end of it, in parentheses, the name of the original author or publisher of that section if known, or else a unique number. Make the same adjustment to the section titles in the list of Invariant Sections in the license notice of the combined work.

In the combination, you must combine any sections Entitled "History" in the various original documents, forming one section Entitled "History"; likewise combine any sections Entitled "Acknowledgements", and any sections Entitled "Dedications". You must delete all sections Entitled "Endorsements."

6. COLLECTIONS OF DOCUMENTS

You may make a collection consisting of the Document and other documents released under this License, and replace the individual copies of this License in the various documents with a single copy that is included in the collection, provided that you follow the rules of this License for verbatim copying of each of the documents in all other respects.

You may extract a single document from such a collection,

and distribute it individually under this License, provided you insert a copy of this License into the extracted document, and follow this License in all other respects regarding verbatim copying of that document.

7. AGGREGATION WITH INDEPENDENT WORKS

A compilation of the Document or its derivatives with other separate and independent documents or works, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an "aggregate" if the copyright resulting from the compilation is not used to limit the legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. When the Document is included in an aggregate, this License does not apply to the other works in the aggregate which are not themselves derivative works of the Document.

If the Cover Text requirement of section 3 is applicable to these copies of the Document, then if the Document is less than one half of the entire aggregate, the Document's Cover Texts may be placed on covers that bracket the Document within the aggregate, or the electronic equivalent of covers if the Document is in electronic form. Otherwise they must appear on printed covers that bracket the whole aggregate.

8. TRANSLATION

Translation is considered a kind of modification, so you may distribute translations of the Document under the terms of section 4. Replacing Invariant Sections with translations requires special permission from their copyright holders, but you may include translations of some or all Invariant Sections in addition to the original versions of these Invariant Sections. You may include a translation of this License, and all the license notices in the Document, and any Warranty Disclaimers, provided that you also include the original English version of this License and the original versions of those notices and disclaimers. In case of a disagreement between the translation and the original version of this License or a notice or disclaimer, the original version will prevail.

If a section in the Document is Entitled "Acknowledgements", "Dedications", or "History", the requirement (section 4) to Preserve its Title (section 1) will typically require changing the

actual title.

9. TERMINATION

You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Document except as expressly provided for under this License. Any other attempt to copy, modify, sublicense or distribute the Document is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

Cover Texts, replace the "with...Texts." line with this: with the Invariant Sections being LIST THEIR TITLES, with the Front-Cover Texts being LIST, and with the Back-Cover Texts being LIST.

If you have Invariant Sections without Cover Texts, or some other combination of the three, merge those two alternatives to suit the situation.

If your document contains nontrivial examples of program code, we recommend releasing these examples in parallel under your choice of free software license, such as the GNU General Public License, to permit their use in free software.

10. FUTURE REVISIONS OF THIS LICENSE

The Free Software Foundation may publish new, revised versions of the GNU Free Documentation License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns. See <http://www.gnu.org/copyleft/>.

Each version of the License is given a distinguishing version number. If the Document specifies that a particular numbered version of this License "or any later version" applies to it, you have the option of following the terms and conditions either of that specified version or of any later version that has been published (not as a draft) by the Free Software Foundation. If the Document does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published (not as a draft) by the Free Software Foundation.

How to use this License for your documents

To use this License in a document you have written, include a copy of the License in the document and put the following copyright and license notices just after the title page:

Copyright (c) YEAR YOUR NAME.

Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document under the terms of the GNU Free Documentation License, Version 1.2 or any later version published by the Free Software Foundation; with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts.

A copy of the license is included in the section entitled "GNU Free Documentation License".

If you have Invariant Sections, Front-Cover Texts and Back-

